

**“ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ
ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ
ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ”**

**ΟΝΟΜΑ: ΑΘΗΝΑ
ΕΠΩΝΥΜΟ: ΚΟΝΤΑΞΑΚΗ
Α.Μ: 4312
ΣΧΟΛΗ: ΣΔΟ
ΤΜΗΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο αγροτουρισμός ως έννοια εμφανίστηκε λίγο μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου, όταν αναπτυγμένες χώρες άρχισαν να κατευθύνουν μέρος εγχώριων τουριστών προς την ύπαιθρο τους, για να απολαύσουν τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες που παρείχαν οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών με τις "αγροτουριστικές μονάδες" τους ή τις "αγροτουριστικές επιχειρήσεις" τους με σκοπό να αυξήσουν τα αγροτικά τους εισοδήματα.

Ο όρος "αγροτουρισμός" άρχισε να καθιερώνεται στην Ελλάδα στα χρόνια της δεκαετίας του 1990, αντικαθιστώντας τους ταυτόσημους όρους "αγροτουρισμός" και "αγροτικός τουρισμός", οι οποίοι είχαν κάνει την εμφάνιση τους στη δεκαετία του 1980. Τελικά, ο όρος "αγροτουρισμός" πήρε αργότερα άλλο εννοιολογικό περιεχόμενο και σημαίνει σήμερα "τουρισμός των αγροτών" ενώ ο καθιερωμένος όρος αγροτουρισμός σημαίνει την επίσκεψη ανθρώπων στην ύπαιθρο, στον αγροτικό χώρο, με σκοπό την απόλαυση προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχουν οι αγρότες με οικογενειακές ή συνεταιριστικές "μονάδες" και "επιχειρήσεις". Επομένως, με τον αγροτουρισμό δημιουργείται αύξηση του αγροτικού εισοδήματος από εξωαγροτική απασχόληση, μετά από εκμετάλλευση συγκεκριμένων ωφελημάτων από την ύπαιθρο, όπως είναι το φυσικό περιβάλλον, η αρχιτεκτονική και η πολιτιστική κληρονομιά, τα τοπικά αγροτικά προϊόντα, η ανθρώπινη επαφή και οι ανθρώπινες σχέσεις, η παραδοσιακή φιλοξενία, αλλά και οτιδήποτε άλλο σχετίζεται με τη ζωή στην ύπαιθρο και στο οποίο ο σύγχρονος άνθρωπος των πόλεων μπορεί να αναζητήσει σε αυτό την απόλαυση, την ηρεμία, την ψυχαγωγία και τα οποία λείπουν από την ρουτίνα της καθημερινότητας του.

Παρόλα αυτά όμως υπάρχει μια ασάφεια ως προς το τι ακριβώς σημαίνει ο αγροτουρισμός, γεγονός που αποκαλύπτει ότι υπάρχει αρκετή σύγχυση κατά τη χρήση αυτού του όρου αφού τα άτομα τα οποία έχουν περάσει τις ημέρες των διακοπών τους σε κάποιο «αγρόκτημα» υποστηρίζουν ότι ο αγροτουρισμός προσφέρει ηρεμία, ησυχία και επαφή με τη φύση. Πρόκειται όμως για μια άποψη η οποία προς το παρόν έχει λίγους οπαδούς όμως φαίνεται να κερδίζει συνεχώς νέους φίλους, χωρίς ωστόσο αυτή η προσέγγιση να αναδεικνύει όλο το εύρος και το περιεχόμενο του όρου αγροτουρισμός.

Οπαδοί άλλης άποψης υποστηρίζουν ότι ο αγροτουρισμός ως μορφή τουρισμού είναι η παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αποσκοπεί στην οικονομική αναβάθμιση των αγροτικών χώρων της υπαίθρου, με τη στήριξη της τοπικής αγροτικής παραγωγής, της εμπορίας, της ήπιας και μικρής κλίμακας προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών και της ανάδειξης του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου κάθε περιοχής.

Τι σημαίνει τελικά αγροτουρισμός;

1. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με την οποία ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση.

Επίσης η δραστηριότητα αυτή φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νοιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της αποκάλυψης. Παράλληλα, κινητοποιεί τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις ενός τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Ο σωστά σχεδιασμένος και καλά οργανωμένος αγροτουρισμός έχει αποδειχτεί ότι αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι σε αυτής της μορφής την τουριστική ανάπτυξη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας περιοχής αποτελούν τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά τα οποία στηρίζονται στη διατήρηση και ανάδειξη των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της.

Όσοι άνθρωποι επιλέξουν να κάνουν αυτό το είδος διακοπών πρόκειται να ζήσουν σε τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους και μπορούν να επιδοθούν σε σειρά δραστηριοτήτων όπως είναι πχ η πεζοπορία, η ποδηλασία, η ιππασία, το κολύμπι κ.α. Επιπλέον έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν την τοπική μαγειρική, να αναλώσουν τοπικά παραδοσιακά υγιεινά προϊόντα αλλά και να έρθουν σε επαφή με ήθη και έθιμα των αγροτικών πληθυσμών, ήθη και έθιμα ξεχασμένα από τους ανθρώπους της πόλης.

1.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Ο αγροτουρισμός μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό μοχλό ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών της χώρας μας, δεδομένου ότι σύμφωνα με τις νέες τάσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής το μέλλον των αγροτικών περιοχών και ιδιαίτερα των ορεινών και μειονεκτικών δεν εξαρτάται από την εξέλιξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, αλλά από τη διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης. Τη δημιουργία δηλαδή και την ανάπτυξη καινούργιων δραστηριοτήτων στον αγροτικό χώρο, μεταξύ των οποίων ο Αγροτουρισμός κατέχει εξέχουσα θέση.

Στις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και κυρίως στις χώρες μέλη της ΕΟΚ-ΕΕ, από τις αρχές ακόμα της δεκαετίας του 1970, ο αγροτουρισμός θεωρείται ως η σημαντικότερη στρατηγική επιλογή για το μέλλον του αγροτικού κόσμου, γιατί με την άσκηση διαφόρων δραστηριοτήτων μπορεί να συμβάλλει:

- στην συγκράτηση και τη μόνιμη εγκατάσταση του αγροτικού πληθυσμού στην υπαίθρο.
- στην ενδυνάμωση της κοινωνικής σύνδεσης και των κοινωνικών σχέσεων του τοπικού πληθυσμού.
- στην δημιουργία θέσεων εργασίας στους νέους αγρότες.
- στην μακροπρόθεσμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.
- στη διατήρηση, διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη του παραδοσιακού αγροτικού στοιχείου, πχ εθνικοί δρυμοί, ελαιώνες, βιότοποι κλπ.
- στη διατήρηση, διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξη του αρχιτεκτονικού και οικιστικού στοιχείου, πχ παραδοσιακοί οικισμοί, μοναστήρια, πύργοι, ιστορικά οικήματα κλπ.
- στη συνολική ανάδειξη των περιοχών και των στοιχείων ιδιαίτερου φυσικού κάλους.
- στην οικολογικά ισόρροπη διαχείριση των φυσικών πόρων και στην ταυτόχρονη προστασία των σπάνιων φυσικών σχηματισμών.
- στη δημιουργία συμπληρωματικής απασχόλησης του αγροτικού πληθυσμού για αύξηση του εισοδήματός του.
- στη ποιοτική βελτίωση, προώθηση και διάδοση των προϊόντων της αγροτικής οικοτεχνίας, βιοτεχνίας και χειροτεχνίας.
- στην αποκέντρωση του τουριστικού κυκλώματος και στην τουριστική ανάδειξη άγνωστων και νέων περιοχών της υπαίθρου.
- στη μείωση του κοινωνικού κόστους του τουρισμού που αναπτύσσεται στις αστικές περιοχές.
- στην ενεργό δράση και ενασχόληση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και άλλων φορέων των τοπικών κοινωνιών με τέτοιου είδους δραστηριότητες που βοηθούν την τοπική ανάπτυξη.
- τέλος, στη βελτίωση του επιπέδου ζωής των ανθρώπων της υπαίθρου και ιδιαίτερα του αγροτικού κόσμου.

1.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΜΙΑ ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.

Οι ιδρύοντες της «Αγροτουριστικής Α.Ε» υποστηρίζουν ότι ο «Αγροτουρισμός» είναι μια ήπια εναλλακτική μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, η οποία έχει ως σκοπό:

- Να συμβάλλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίζει τον αγροτικό χώρο, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων.

- Να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες θα μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νοιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης, της πληροφόρησης και της ανακάλυψης.

- Να κινητοποιήσει τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Οι ιδρύοντες του «Ελληνικού Κέντρου Αγροτουρισμού» (ΕΛΛΚΑ) με βάση τις υφιστάμενες απόψεις, γνώμες και θεωρίες για τον αγροτουρισμό που είναι πολλές, καταλήγουν πως δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη ταυτότητα και το ερώτημα παραμένει «Τι είναι ο αγροτουρισμός;»

Δίνουν όμως τις απόψεις τους πινακοποιημένες:

ΤΙ ΕΙΝΑΙ / ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ:	ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ:
Α) ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ.	
1.Ένας τρόπος ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω μιας ήπιας μορφής τουρισμού.	1.Η μαζική και επεμβατική ανάπτυξη με πάσης φύσεως ξενοδοχεία, εστιατόρια και επιχειρήσεις που αλλοιώνουν το χαρακτήρα της υπαίθρου.
2.Μία επιτυχημένη ευρωπαϊκή πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου που εφαρμόζεται επιτυχώς εδώ και τριάντα χρόνια για να αντιμετωπίσει σημαντικά προβλήματα όπως η ερήμωση της υπαίθρου, η αστυφιλία και η μείωση της αγροτικής παραγωγής.	2. Απλώς μια ωραία ιδέα.
3. Μία ευκαιρία να αντιμετωπίσει και η Ελλάδα, με τον ίδιο τρόπο, τα προβλήματα της ελληνικής υπαίθρου	3. Μία ευκαιριακή και γρήγορη έτοιμη λύση.
4.Η εμπλοκή των αγροτών και μόνο, στην παροχή αυτής της ήπιας μορφής τουρισμού, με αποτέλεσμα τα εισοδήματα να επιστρέφουν στην τοπική κοινότητα.	4.Η εκμετάλλευση του πλούτου μιας περιοχής από επιχειρηματίες που δεν ανήκουν στην τοπική κοινότητα.
5. Η διατήρηση των εθίμων, της λαογραφίας, της χειροτεχνίας, των παραδοσιακών τεχνών και εργασιών και των ασχολιών που τείνουν να εκλείψουν	5. Η ανάπτυξη που παραβλέπει την πολιτιστική κληρονομιά.
6. Η ανάδειξη της διαφορετικότητας και μοναδικότητας του κάθε τόπου.	6. Η ισοπέδωση και ομοιογένεια των τόπων.

Β) ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.	
1.Ένας ουσιαστικός τρόπος να συμπληρώνει ολοχρονίς η οικογένεια της υπαίθρου, το ήδη χαμηλό εισόδημα της.	1.Μια ευκαιριακή τόνωση του αγροτικού εισοδήματος. Η μετατροπή του αγρότη σε ξενοδόχο και η εγκατάλειψη της γης και των παραδοσιακών ασχολιών.
2.Ένας τρόπος να βρουν απασχόληση οι νέοι, οι αγρότισσες, οι κάτοικοι της υπαίθρου, των οικονομικά ασθενέστερων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.	2.Η εγκατάλειψη της υπαίθρου, προς αναζήτηση δουλειάς.
3.Η υποδοχή του επισκέπτη σε ένα φιλικό και ζεστό περιβάλλον.	3.Η απρόσωπη παροχή υπηρεσιών.
4.Η επιδίωξη να γνωρίσει ο επισκέπτης τον τόπο μας, να τον νοιώσει οικείο και να θέλει να ξανάρθει.	4. Το επιπόλαιο σκεπτικό πως « που θα τον ξαναδούμε τον τουρίστα»
Γ) ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΑΞΙΔΙΩΤΗ.	
1.Η φιλοξενία σε ένα περιβάλλον λιτό με τοπικό χαρακτήρα, με όλες τις απαραίτητες ανέσεις αλλά χωρίς πολυτελείς εξάρσεις.	1. Η ασκητική και «μίζερη» φιλοξενία σε αυτό που αποκαλούμε «ενοικιαζόμενα δωμάτια», χωρίς άνεση, καθαριότητα και σπιτική ζεστασιά αλλά ούτε και η παγκοσμιοποιημένη πολυτέλεια 5 αστέρων.
2.Η επαφή του επισκέπτη με την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες, τις αγροτικές εργασίες με τη φύση, τη κλωρίδα και την πανίδα.	2. Η αντιμετώπιση της φύσης και της αγροτικής ζωής σαν ένα αδιάφορο «σκηνικό»
3.Η γνωριμία του επισκέπτη με τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής που αναβιώνουν με αυθεντικό τρόπο.	3.Η αναπαράσταση των εθίμων μιας περιοχής μόνο και μόνο για τουριστική κατανάλωση.
4.Η ενεργή συμμετοχή του τουρίστα σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων: α)αγροτικές δραστηριότητες, όπως πχ περιουλλογή μανιταριών, ελιάς, τρύγος κτλ, β)οικοτουρισμός, παρατήρηση πουλιών, πανίδας, κλωρίδας,επισκέψεις υδροβιότοπων κτλ, γ)αθλήματα περιπέτειας πχ ράφτινγκ, πεζοπορία, αλεξίπτωτο πταγίας κτλ, δ)πολιτιστικών περιηγήσεων, πχ επισκέψεις σε μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια,μουσεία λαογραφία, μελισσοκομίας, ελιάς κα, παραδοσιακούς οικισμούς, αρχαιολογικούς χώρους, ε) διάφορα μαθήματα όπως πχ μαθήματα αργαλειού, ελληνικών χορών, γαστρονομίας,ελληνική κρητική, ηπειρώτικη κουζίνα, γευσιγνωσία,οινοποιεία, βιολογικά τοπικά προϊόντα, παραγωγή μελιού κτλ.	4.Οι παθητικές διακοπές.
5.Η γαστρονομία ως βασικό συστατικό του ποιοτικού αγροτουρισμού, η χρήση παραδοσιακών συνταγών με τοπικά και βιολογικά προϊόντα.	5. Η παροχή απλά ενός καλού γεύματος.
6. Η γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κοινότητα με άμεσο τρόπο, φιλικό και οικείο.	6. Η απουσία του αγρότη, της νοικοκυράς, η έλλειψη επικοινωνίας και επαφής με τους ντόπιους.

Ο αγροτουρισμός λοιπόν, είναι μια πολυδιάστατη δραστηριότητα: δεν είναι απλά ο τουρισμός που βασίζεται στις «φάρμες», αλλά περιλαμβάνει διακοπές σε αγροκτήματα, στη φύση και συνδυάζεται με οικοτουρισμό, πεζοπορία, ορειβασία, με τουρισμό περιπέτειας, αθλημάτων, υγείας, με εξορμήσεις και ποδηλασίες στη φύση, με αλιευτικό τουρισμό, που αξιοποιεί την τοπική και εθνική πολιτιστική κληρονομιά. Ο αγροτουρισμός περιλαμβάνει ένα πλήθος δραστηριοτήτων και ολοκληρώνεται με την παραδοσιακή φιλοξενία των επισκεπτών-τουριστών από τους ανθρώπους της υπαίθρου.

1.3 ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

Ο αγροτουρίστας δεν αναζητάει τις παθητικές διακοπές. Η παραμονή στην ύπαιθρο μπορεί να εμπλουτισθεί με ποικίλες δραστηριότητες, με τα λεγόμενα «σπορ κοντά στη φύση» ή «σπορ περιπέτειας». Ένα ορμητικό ποτάμι μπορεί να είναι μια θαυμάσια ευκαιρία για την διοργάνωση αθλημάτων όπως είναι το ράφτινγκ ή τα κανώ. Τα περιπατητικά μονοπάτια που διασχίζουν περιοχές της χώρας όπως είναι το Ε4 ή το Ε9 αφορμή για την διοργάνωση ομάδων πεζοπορίας. Το trekking, η ορειβασία, το ποδήλατο, η κατάβαση του βουνού, η τοξοβολία, η ιππασία όλες οι μορφές δραστηριοτήτων οι οποίες συνδυάζουν τον τουρισμό περιπέτειας με την ενεργή συμμετοχή και δράση στη φύση, μπορούν να συμβάλλουν στον εμπλουτισμό του αγροτουριστικού πακέτου.

Ιδιαίτερη θέση όμως κατέχουν στον αγροτουρισμό οι δραστηριότητες που αξιοποιούν τα πολιτιστικά, θρησκευτικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά, γαστρονομικά στοιχεία της περιοχής. Έτσι η αξιοποίηση για την δυνατότητα επίσκεψης και ξενάγησης σε παλιά μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια, οινοποιεία, τυροκομεία, εργαστήρια χειροτεχνίας, η συμμετοχή σε πανηγύρια και τοπικές γιορτές, στο μάζεμα ελιάς ή του τρύγου, ακόμα και τα μαθήματα τοπικής κουζίνας, όλα μπορούν να προσδώσουν στον Αγροτουρισμό την ξεχωριστή τοπική ταυτότητα και να τον αναδείξουν σε μοναδικό προϊόν.

Στον αγροτουρισμό είναι σαφές πως αναζητάμε την αυθεντικότητα και την μοναδικότητα σε κάθε μορφή και έκφραση. Η Ελλάδα διαθέτει μια σημαντική και αξιόλογη ποικιλομορφία στα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά, που την κάνουν μια χώρα μοναδική. Βασίζομενη σε αυτό μπορεί να αναδείξει αυτή την πολυμορφία χωρίς λόγο, να υιοθετεί αντιγραφές και να ομοιογενοποιεί το προϊόν του Αγροτουρισμού. Στην Ελλάδα υπάρχει ένα ανεκμετάλλευτο δυναμικό που μπορεί να δημιουργήσει ένα εξειδικευμένο μοντέλο Αγροτουρισμού για κάθε περιοχή. Δεν υπάρχει λοιπόν κανένας τρόπος να μιμείται αντίστοιχα μοντέλα αλλά ούτε και να εφαρμόζει ένα συγκεκριμένο μοντέλο Αγροτουρισμού σε μια ενιαία κλίμακα. Είτε πρόκειται για καταλύματα, είτε για επιχειρήσεις ή για όποιες δραστηριότητες Αγροτουρισμού, η διαφορά έγκειται στο να ανακαλύψουμε τα μοναδικά, πρωτότυπα στοιχεία της κάθε περιοχής, τους πόρους που κανείς ακόμα δεν έχει αναδείξει ή δεν έχει σκεφτεί να αξιοποιήσει. Όσο πιο πρωτότυπα, τόσο καλύτερα αναδεικνύουμε τον Αγροτουρισμό στην ιδιαίτερη και ποιοτική μορφή του. Η φαντασία και η έρευνα παίζουν μεγάλη σημασία σ' αυτήν την προσπάθεια. Η αναβίωση των παραδόσεων του τόπου, τα ξεχασμένα έθιμα ή τα μουσικά ακούσματα, οι αρχιτεκτονικές τάσεις, οι παλιές τέχνες, τα μνημεία που σκέπασε ο χρόνος, η συμβολή των ηλικιωμένων να θυμηθούν παλιές συνήθειες, ιστορίες, ίχνη, μονοπάτια, συνταγές, παρασκευές ποτών. Τα πάντα στον Αγροτουρισμό έχουν σημασία και μόνο οι ντόπιοι μπορούν να τα εντοπίσουν και να τα αναδείξουν. Η χώρα έχει το μοναδικό προνόμιο

να διαθέτει ανεξάντλητους πόρους που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, σπάνια φυσική ομορφιά, ιστορία, παράδοση, γαστρονομία, αρχιτεκτονική, παραδοσιακές τέχνες, μουσική παράδοση, πολιτισμό, θρησκευτικά μνημεία, χωριά, παραδοσιακούς οικισμούς, βιότοπους, υγροβιότοπους, χλωρίδα και πανίδα, θρύλους, παραδόσεις, τοπικές γιορτές, πανηγύρια, θάλασσες, δάση, βουνά, μονοπάτια, φαράγγια, όλα σχηματίζουν ένα σπάνιο μωσαϊκό, ένα πολύχρωμο τοπίο παραστάσεων, εικόνων και εμπειριών δημιουργώντας έναν τόπο ευλογημένο. Το πλεονέκτημα είναι πως η Ελλάδα από άκρη σε άκρη διαφέρει! Είναι μια χώρα με μοναδικότητα και ανομοιογένεια κι αυτό στον Αγροτουρισμό δίνει το πλεονέκτημα ανάδειξης και μοναδικότητας.

Μέσα από την ανάδειξη ενός τοπικού μοντέλου Αγροτουρισμού, που θα προκύψει από μια εξειδικευμένη μελέτη και καταγραφή, καλλιεργούμε τον μύθο του χωριού που τόσο έχουμε ανάγκη, την επιστροφή στις ρίζες και την πολιτιστική κληρονομιά μας, την επαφή με το σημείο αναφοράς μας. Μπορούμε να βασίσουμε τον Αγροτουρισμό πάνω στα πετυχημένα μοντέλα άλλων χωρών, όμως σίγουρα τα τοπικά χαρακτηριστικά μπορούν να διαμορφώσουν τον Αγροτουρισμό προσαρμοσμένο πάνω στις δικές μας ανάγκες, τις ιδιαιτερότητες και τα πλεονεκτήματα του κάθε τόπου.

1.4 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ.

Τα τελευταία χρόνια η ενδογενής ανάπτυξη, δηλαδή η αξιοποίηση του ενδογενούς φυσικού και πολιτιστικού πλούτου καθώς και του ανθρώπινου δυναμικού του κάθε τόπου, αποτελεί το βασικό στοιχείο των αναπτυξιακών πολιτικών που εφαρμόζονται. Και αυτό διότι έχει γίνει αντιληπτό ότι η ενδογενής ανάπτυξη είναι ικανή να βοηθήσει στην εξισορρόπηση και σύγκλιση των περιφερειών και να εμποδίσει την παραπέρα περιθωριοποίηση περιοχών και ομάδων πληθυσμών. Με άλλα λόγια να ανακόψει τις πορείες που χάραξε ο εκσυγχρονισμός της γεωργικής παραγωγής και οι τάσεις της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας γενικότερα, οι οποίες οδήγησαν στο διαχωρισμό των περιφερειών σε αναπτυγμένες και μη. Έγινε επίσης αντιληπτό ότι οι αγροτικές περιοχές πρέπει να στηριχτούν με τρόπους άλλους, πέρα από τη στήριξη των τιμών των γεωργικών προϊόντων και των γεωργικών εισοδημάτων και οι τρόποι αυτοί πρέπει να αναζητηθούν στο ενδογενές υλικό.

Σε επίπεδο πολιτικής, πραγματοποιείται μια συνεχής αποκέντρωση αρμοδιοτήτων, η οποία μετατοπίζει το ειδικό βάρος της ανάπτυξης από το εθνικό επίπεδο στο τοπικό. Σ' αυτό το πλαίσιο, ένα κομμάτι της ευθύνης για την ανάπτυξη των μη ανεπτυγμένων περιοχών, των λεγόμενων ορεινών και μειονεκτικών, μετατίθεται στις κοινωνίες που τις κατοικούν, με την έννοια ότι οι ίδιες οι τοπικές κοινωνίες καλούνται να αξιοποιήσουν τους τοπικούς πόρους προς την κατεύθυνση οικονομικών δραστηριοτήτων.

Μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων ο αγροτουρισμός συγκεντρώνει μια σειρά χαρακτηριστικών που σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να τον αναδείξουν σε μοχλό τοπικής ανάπτυξης. Για την Ελλάδα όπου οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές αντιπροσωπεύουν το 82.6% της επικράτειας και κατοικούνται από το 28% του πληθυσμού, ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πολύ σημαντική διέξοδο για την ανάπτυξη αυτών των περιοχών.

Επομένως ο αγροτουρισμός συμβάλλει στα μέγιστα στην τοπική ανάπτυξη. Η δημιουργία ξενώνων και η στελέχωση τους σημαίνει νέες θέσεις εργασίας και η ανάπτυξη του αγροτουρισμού σημαίνει πρόσθετα κέρδη στον αγροτικό χώρο και συγκράτηση του πληθυσμού, κυρίως των νέων, στην ύπαιθρο. Ο αγροτουρισμός επίσης σημαίνει και αύξηση της κοινωνικής ζωής στα απομακρυσμένα από τα αστικά κέντρα χωριά, κάτι από το οποίο έχουν μεγάλη ανάγκη πολλοί κάτοικοι των μικρών απομονωμένων οικισμών.

Ο αγροτουρισμός εν πρώτοις μπορεί να αναπτυχθεί σε οικισμούς οι οποίοι χτίζονται με παραδοσιακά υλικά και μπορεί να δίνουν έτσι την εικόνα ενός παραδοσιακού χωριού. Απόρροια αυτής της αντίληψης, η οποία τα τελευταία χρόνια γνωρίζει μεγάλη άνθιση σε χώρες της κεντρικής Ευρώπης και σε ορισμένες χώρες της Αφρικής, είναι το γεγονός ότι χτίζονται ολόκληρα «παραδοσιακά χωριά» ή γίνονται ουσιώδης επεμβάσεις και παρεμβάσεις σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς για να μεταλλαχτούν και να μοιάζουν με «παραδοσιακούς οικισμούς». Παράλληλα, σε αυτούς τους οικισμούς δημιουργείται

σημαντική υποδομή (μαγαζιά και καταστήματα) και επιδιώκεται έτσι να δίνουν την εικόνα «παραδοσιακού χωριού» (δόμηση με τοπικά υλικά, προσεγγμένη διακόσμηση, πώληση τοπικών προϊόντων κ.α). Μεγάλη σημασία δίνεται στην μικρή κλίμακα των κτισμάτων και επιδιώκεται να είναι όλα τα οικήματα ενταγμένα στο φυσικό περιβάλλον. Το κάθε κτίσμα πρέπει να έχει την αυτονομία του και ορισμένα κτίσματα δημιουργούνται με σκοπό να προσδώσουν ιδιαίτερο κλίμα στον οικισμό, όπως πχ ένας εκθεσιακός χώρος, ένα μικρό αμφιθέατρο για πολιτιστικές εκδηλώσεις και άλλα συναφή.

Ο αγροτουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί σε παραδοσιακούς οικισμούς και σε αγροκτήματα, τα οποία διασφαλίζουν τη διαμονή και το φαγητό των αγροτουριστών σε διαφορετικό οικήμα.

Αυτή η μορφή αγροτουρισμού έχει συνεχή ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια λόγω των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει τόσο για τους αγρότες – επιχειρηματίες όσο και για τους τουρίστες. Οι μεν πρώτοι (αγρότες) διατηρούν τον ιδιωτικό χώρο τους και δημιουργώντας τουριστική υποδομή στους οικισμούς τους προσπαθούν να αυξήσουν την δυνατότητα για ένα καλύτερο μάρκετινγκ και για καλύτερες τιμές, οι δε τουρίστες έχουν αυτονομία στον ύπνο και στο φαγητό, γεγονός εξόχως δελεαστικό για οικογένειες με μικρά παιδιά.

Οι τέτοιου είδους αγροτουριστικές μονάδες διαθέτουν συχνά υποδομή για παιδιά, πχ παιδικές χαρές, παιδότοπους κα, αλλά και για αθλητικές και φυσιολατρικές δραστηριότητες, κάτι που απαιτεί αυξημένες επενδυτικές δαπάνες και εκτεταμένη αγροτική εκμετάλλευση. Οι αγροτουριστικές μονάδες που παρέχουν τέτοιου είδους υπηρεσίες, παρέχουν πολλαπλά πλεονεκτήματα στον αγρότη – «αγροτουριστοεπιχειρηματία», για το λόγο ότι απαιτούν επενδύσεις μικρής κλίμακας και που η απόσβεση τους γίνεται σε βραχύ διάστημα.

Ο τουρισμός στην ύπαιθρο περιλαμβάνει κάθε μορφής τουριστική δραστηριότητα στον αγροτικό χώρο και αυτή ακριβώς η δραστηριότητα είναι ο αγροτουρισμός, που έχει ως βασικό χαρακτηριστικό του την προσπάθεια να συνδέσει με διαφορετικούς οργανωτικά και λειτουργικά τρόπους τη γεωργία με τον τουρισμό, με τελικό στόχο την αμοιβαία ωφέλεια και ιδιαίτερα το όφελος για τη γεωργία και τη διατήρηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στην ύπαιθρο.

Τουρισμός στην ύπαιθρο σημαίνει ότι ο τουρίστας μπορεί να μείνει σε κάποιο υπαίθριο κάμπινγκ ή σε κάποια αγροτουριστική μονάδα ή και σε ξενοδοχεία διακοπών και αυτή η τουριστική δραστηριότητα μπορεί να προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα, πχ ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ, ή μπορεί να είναι αποτέλεσμα πρωτοβουλιών της τοπικής αυτοδιοίκησης, πχ δημοτική ή κοινοτική πανσιόν, κοινοτικό κάμπινγκ κα, ή μπορεί να είναι δραστηριότητα αγροτουριστικού συνεταιρισμού, όπως είναι οι γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί σε διάφορους οικισμούς της χώρας που διαθέτουν ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ, ή δραστηριότητα φορέα που έχει κάποια νομική μορφή και υπόσταση.

Το κίνητρο για την ίδρυση αυτών των «τουριστικών μονάδων» είναι να μπορούν να ανταποκριθούν στην ανάγκη του τουρίστα για επιστροφή στη φύση ή να ανταποκριθούν στην ανάγκη του τουρίστα για δραστηριότητες διακοπών και αναψυχής που αναπτύσσονται στην ύπαιθρο χωρίς να

συνδέονται με οποιονδήποτε τρόπο με την τοπική οικονομικοκοινωνική και περιβαλλοντική δομή.

1.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ.

Με τον καθορισμό της αποστολής του αγροτουρισμού, την καθιέρωση των στόχων και τη διαρκή ετοιμότητα για την αντιμετώπιση της κάθε αλλαγής, συνδέεται αναπόσπαστα ο προγραμματισμός και η κατάστρωση στρατηγικών σχεδίων και οι τακτικές για αγροτουριστική δράση.

Η στρατηγική για μια ειδική μορφή τουρισμού όπως είναι ο αγροτουρισμός στην ευρύτερη έννοια του, είναι ένα δυναμικό σχέδιο για την επίτευξη της αποστολής και των λειτουργικών σκοπών της. Η στρατηγική είναι καταλύτης και οδηγός ενεργειών και περιέχει οπωσδήποτε μικροτακτικές για την αντιμετώπιση καθημερινών ή βραχυπρόθεσμων προβλημάτων.

Οι μικροτακτικές κάνουν χρήση των καθημερινών δυνάμεων της επιχείρησης με σκοπό την επίτευξη της γενικής στρατηγικής. Στο ενδεχόμενο της ύπαρξης αντίθετων επιχειρημάτων, παραμένει γεγονός ότι ο συστηματικός προγραμματισμός και η στρατηγική μάρκετινγκ κάνουν να ξεχωρίζει μια επιτυχημένη επιχείρηση από μια μέτρια.

Στην Ελλάδα, από τη δεκαετία του 1960, υπήρξε μια απρογραμμάτιστη και εμπειρική ανάπτυξη μορφών αγροτουρισμού, κυρίως σε παραθαλάσσιες περιοχές που αργότερα μετατράπηκαν σε κέντρα οργανωμένου μαζικού τουρισμού διακοπών. Η ανάπτυξη αυτή στηρίχθηκε στην προσπάθεια των ντόπιων κατοίκων να προσφέρουν στους τουρίστες τα σπίτια τους σαν φιλοξενία και συχνά και τα τοπικά τους προϊόντα. Η έλλειψη συγκροτημένων εθνικών και τοπικών προγραμμάτων και η ταχύτατη ανάπτυξη του οργανωμένου μαζικού τουρισμού διακοπών σε αυτές τις περιοχές, άφησε ανολοκλήρωτες τις όποιες προσπάθειες του σταδιακά μετατράπηκαν σε επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων.

Έτσι υπήρξε μια σημαντική χρονική υστέρηση σε σχέση με τις άλλες ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες εδώ και πενήντα χρόνια τουλάχιστον έχουν αναπτύξει τον αγροτουρισμό παράλληλα με τον κοινωνικό τουρισμό, χρησιμοποιώντας τους ουσιαστικά ως βασικά εργαλεία της περιφερειακής τους ανάπτυξης.

Στην Ελλάδα υπήρξαν απόπειρες εκπόνησης τέτοιων αναπτυξιακών προγραμμάτων κατά τη δεκαετία 1975 – 1990, χωρίς όμως να δώσουν κάποια χειροπιαστά αποτελέσματα, γεγονός που οφείλεται κυρίως στους εξής λόγους:

- στην ελλιπή νομοθεσία
- στην έλλειψη τεχνογνωσίας
- στις λανθασμένες χωροταξικές επιλογές και
- στην χρηματοδότηση με ασαφή κριτήρια

λόγοι οι οποίοι καθιστούν επιτακτική την ανάγκη να υπάρξουν βραχυπρόθεσμα τα κάτωθι:

- σύνταξη δύο ή τριών πιλοτικών προγραμμάτων για ορεινές και μεσογειακές περιοχές της χώρας, που θα βοηθήσουν στην εξαγωγή ορθολογικών και φερέγγυων συμπερασμάτων.
- δημιουργία τεχνογνωσίας στα θέματα που σχετίζονται με την οικονομοτεχνική υποδομή, τις μορφές απασχόλησης, το μάρκετινγκ και την προβολή, τη φορολόγηση.
- έμφαση στη χωροταξική διάσταση ανάπτυξης του αγροτουρισμού, λαμβάνοντας υπ'όψιν τους υφιστάμενους τύπους τουριστικής ανάπτυξης.

Ο αγροτουρισμός και ο τουρισμός στην ύπαιθρο μπορούν να αναπτυχθούν μόνο σε μεσόγειες, ορεινές ή ημιορεινές περιοχές της χώρας και όχι σε περιοχές που γειτνιάζουν με τόπους μαζικού τουρισμού. Καθοριστικό ρόλο σε αυτή την προσέγγιση έπαιξε το γεγονός ότι έχει αποδειχτεί στην πράξη πως η ανάπτυξη του αγροτουρισμού κοντά σε περιοχές μαζικού τουρισμού δεν είναι επιτυχής, αφού συνήθως αντιγράφονται τα αναπτυξιακά πρότυπα των τουριστικά κορεσμένων περιοχών με συνέπεια οι αγροτουριστικές απόπειρες να καταλήγουν συχνά σε επιχειρήσεις ανάπτυξης «ενοικιαζόμενων δωματίων».

Μέσα από την οριοθέτηση της έννοιας του αγροτουρισμού μπορούν να διαφανούν τα βασικά στοιχεία τα οποία αποτελούν και τους βασικούς άξονες οποιουδήποτε προγράμματος αγροτουριστικής ανάπτυξης:

- Η συμπληρωματικότητα του εισοδήματος της αγροτικής οικογένειας. Αποτελεί θεμελιακό στοιχείο και εισάγει αυτομάτως την αναπτυξιακή και την κοινωνική διάσταση στην έννοια «αγροτουρισμός». Δεν αποτελεί ο αγροτουρισμός δραστηριότητα που θα υποκαταστήσει την απασχόληση στον αγροτικό τομέα, αλλά αντιθέτως είναι αυτός που θα στηρίξει και θα ενισχύσει τον τοπικό πληθυσμό στην κύρια ενασχόληση του που είναι και παραμένει η γεωργία.
- Ο αγροτουρισμός ως συμπληρωματικός πόρος στον προϋπολογισμό της αγροτικής οικογένειας, όπου σημαίνει μεγαλύτερο διαθέσιμο εισόδημα, βελτίωση των όρων ζωής, διεύρυνση των ευκαιριών πρόσβασης σε απασχόληση και μείωση των κινήτρων εγκατάλειψης του τόπου, δηλαδή συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στις εστίες του.

Με δεδομένους τους δύο αυτούς βασικούς άξονες, είναι αυτονόητο πως ένα πρόγραμμα αγροτουριστικής ανάπτυξης μπορεί να ωφελήσει πολλαπλώς πολλές ταυτόχρονα αγροτικές οικογένειες, αφού θα συμβάλει στη δημιουργία συμπληρωματικών εσόδων γητευτές. Ωστόσο, η μικρή επιχειρηματική μονάδα οικογενειακού ή συνεταιριστικού χαρακτήρα δεν είναι σε θέση να μπορεί να ολοκληρώσει την προσπάθεια για δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου με αρμοδιότητες χάραξης αγροτουριστικής πολιτικής ή υπόδειξης προδιαγραφών ή επιβολής ελέγχου στην εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων, με αποτέλεσμα να διαπιστώνεται εγγενής αδυναμία χρησιμοποίησης του αγροτουρισμού ως του μοναδικού μοχλού για την εφαρμογή μιας πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης των «άγονων» και εγκαταλελειμμένων ορεινών και ημιορεινών περιοχών της χώρας.

Τα όσα προβλήματα μπορούν να επισημανθούν, οφείλονται κατά κύριο λόγο στο πλέγμα των ειδικών μορφών τουρισμού και στο γεγονός ότι οι

αγρότες πρέπει να δώσουν έμφαση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως είναι ο αγροτουρισμός, ο περιηγητικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο χειμερινός τουρισμός κλπ. Αυτά τα προβλήματα αφορούν ιδιαίτερα τις ηπειρωτικές ορεινές και ημιορεινές περιοχές που έχουν πλούσια πολιτιστική παράδοση και στις οποίες δεν έχει αναπτυχθεί, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ο μαζικός τουρισμός. Σε τέτοιες περιοχές πρέπει τα προγράμματα αγροτουρισμού να στοχεύουν αρχικά στον οικογενειακό τουρισμό και στην παροχή αγροτουριστικών υπηρεσιών όχι μόνο κατά τους μήνες του καλοκαιριού, αλλά και κατά τους μήνες της χειμερινής περιόδου, οπότε και μπορεί να αποδειχθούν ιδιαίτερα επιτυχή. Η εκ παραλλήλου προβολή της περιήγησης και της πολιτιστικής παράδοσης των περιοχών αυτών πρόκειται να συμβάλει ακόμα περισσότερο στην ποικιλία των προσφερόμενων υπηρεσιών αυτού του πλέγματος.

1.6 ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Ο αγροτουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που παρέχει στον επισκέπτη την ευκαιρία να κάνει τις διακοπές του σε ένα ήσυχο περιβάλλον, κοντά στη φύση και κοντά στους απλούς ανθρώπους του χωριού που είναι ακόμη δεμένοι με τη γη και την παράδοση. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά τα ήθη και τα έθιμα της ελληνικής υπαίθρου, κυρίως όμως μπορεί να χαρεί την ζεστή ανθρώπινη φιλοξενία και την αυθόρμητη καλοσυνάτη συμπεριφορά τους.

Ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται με ταχύ θα λέγαμε ρυθμό στη χώρα μας αλλά και στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό είναι αποτέλεσμα τόσο της πολιτικής στον τομέα του τουρισμού που ακολουθεί η ΕΟΚ και τα κράτη μέλη της, όσο και στην προτίμηση των ανθρώπων να κάνουν τις διακοπές τους στην ύπαιθρο. Οι δύσκολες συνθήκες ζωής των μεγάλων πόλεων, δημιουργούν στους ανθρώπους έντονη επιθυμία να βρεθούν κοντά στη φύση για να απολαύσουν τη γαλήνη, την ησυχία αλλά και τον διαφορετικό τρόπο ζωής που τους προσφέρει η ελληνική ύπαιθρος.

Επομένως, αγροτουρισμός στοχεύει σε δυο παράλληλους στόχους:

- I. Να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στη φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποι της.
- II. Να ενισχύσει τον επαγγελματία του αγροτικού εισοδήματος με την εκμετάλλευση καταλυμάτων και την τροφοδοσία των επισκεπτών των καταλυμάτων, με προϊόντα της ντόπιας αγροτικής παραγωγής και της τοπικής λαϊκής τέχνης.

Κάτω από αυτή την οπτική γωνία ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πραγματικά σημαντική μορφή τουριστικής ανάπτυξης η οποία στοχεύει:

- Στο συνδυασμό συνεργασίας των τριών τομέων της παραγωγής μιας χώρας (πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς).

- Στην περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξη του αποτελεί σημαντικό λόγο δημιουργίας αναπτυξιακών έργων υποδομής και ανωδομής.
- Στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων.
- Στην άνοδο του οικονομικού επιπέδου των περιοχών αυτών και στην συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του αγροτικού πληθυσμού.
- Στη διασφάλιση και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, έχοντας συγχρόνως θετική επίδραση στη συγκράτηση των πληθυσμών στον τόπο κατοικίας. Παράλληλα με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας επιβιώνουν συχνά επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν και τέτοια στη χώρα μας θεωρούνται αυτά που σχετίζονται με χειρονακτικές τέχνες όπως είναι η ξυλογλυπτική, η αργυροχρυσοχοΐα, η κεραμική, η υφαντική κα.
- Στη βελτίωση και διάθεση των τοπικών και γεωργικών προϊόντων καθώς και στη γνωριμία τους με το κοινό.
- Στη διατήρηση, την προβολή και την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Γνωριμία με τη φύση και ψυχολογική ικανοποίηση και ανάταση του τουρίστα από την επαφή του με αυτή.
- Τέλος, στην ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού να την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιοχές που μέχρι σήμερα παρέμειναν αναξιοποίητες, ενώ στην πραγματικότητα διαθέτουν δυναμική ανάπτυξης.

Για να μπορέσει λοιπόν ο αγροτουρισμός να επιτελέσει τους φιλόδοξους στόχους του, θα πρέπει η ανάπτυξή του να σχεδιαστεί ορθολογικά και ολοκληρωμένα και να βασίζεται στην αξιοποίηση των ανθρώπινων, φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής. Τρία είναι τα στοιχεία του αγροτουρισμού, η συνύπαρξη των οποίων είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη του:

- Ο χώρος
- Ο άνθρωπος
- Το προϊόν

Ο χώρος

Σε ότι αφορά το χώρο, οι υπάρχοντες σε αυτόν αγροτουριστικοί πόροι καθορίζουν την ελκυστικότητα του, η οποία με τη σειρά της προσδιορίζει τη ζήτηση εκ μέρους των επισκεπτών – τουριστών. Το φυσικό τοπίο, η γεωμορφολογία της περιοχής, το γεωργικό τοπίο, η αρχιτεκτονική και πολιτισμική κληρονομιά και παράδοση, είναι στοιχεία του χώρου που μπορούν να ανταποκριθούν στη φαντασία των επισκεπτών – τουριστών και να τους προκαλέσουν να τον επισκεφτούν. Αυτό σημαίνει ότι εάν ένας τόπος δεν διαθέτει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, το οποίο να είναι ικανό να κινήσει το ενδιαφέρον των επισκεπτών – τουριστών, δεν είναι δυνατό να αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός.

Ο άνθρωπος

Για να μπορέσει η τοπική κοινωνία και κυρίως οι αγρότες να αναλάβουν την υλοποίηση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων, θα πρέπει να είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των επισκεπτών – τουριστών, οι οποίοι γνωρίζουν τι ακριβώς θέλουν και έχουν τα μέσα να επιλέξουν αυτό ακριβώς που επιθυμούν. Με άλλα λόγια θα πρέπει οι αγρότες να αναλάβουν και ένα δεύτερο ρόλο, σύμφωνα με τον οποίο θα προσφέρουν υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής ποιότητας στους επισκέπτες – τουρίστες και παράλληλα θα πρέπει να τους πείθουν ότι τους προσφέρουν κάτι εξειδικευμένο που δεν μπορεί να τους προσφερθεί από άλλους.

Ωστόσο το μεγάλο πρόβλημα των αγροτικών περιοχών και κυρίως των ορεινών και μειονεκτικών, που διαθέτουν και τους ποιο ενδιαφέροντες αγροτουριστικούς πόρους, είναι η γήρανση του πληθυσμού τους, με αποτέλεσμα την αδυναμία εκ μέρους τους να αναλάβουν καινοτόμες πρωτοβουλίες και καινούριους ρόλους που απαιτούνται από τον αγροτουρισμό, δεδομένου ότι εκλείπουν ή είναι πολύ λίγα τα νέα και δυναμικά άτομα.

Έτσι λοιπόν η προώθηση του αγροτουρισμού στις περιοχές αυτές στηρίζεται κυρίως στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, ικανού να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του αγροτουρισμού και να αναλάβει την υλοποίηση αγροτουριστικών πρωτοβουλιών. Η εγκατάσταση νέων στη γεωργία μπορεί να είναι ουσιαστικής συμβολής στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού αλλά και στην ανάπτυξη της υπαίθρου γενικότερα.

Ο χαρακτήρας του αγροτουρισμού, σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες που απαιτεί, τον καθιστά ιδιαίτερα προσιτό στο γυναικείο πληθυσμό της υπαίθρου, ο οποίος βλέπει σε αυτόν όχι μόνο μια νέα ευκαιρία απασχόλησης αλλά και τη δυνατότητα της αναγνώρισης και της βελτίωσης της θέσης του στην τοπική κοινωνία. Στην Ελλάδα μια έκφραση του ιδιαίτερου αυτού ενδιαφέροντος από την πλευρά των γυναικών είναι η σύσταση γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών.

Η βασική και συνεχής επιμόρφωση όσων θέλουν να ασχοληθούν ή ασχολούνται ήδη με τον αγροτουρισμό είναι ή βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία, διοίκηση και εξέλιξη οποιασδήποτε αγροτουριστικής δραστηριότητας, είτε αυτή αναφέρεται στην προσφορά καταλύματος και εστίασης, είτε στην παρασκευή και διάθεση παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων.

Το προϊόν

Στον αγροτουρισμό το προϊόν είναι το λεγόμενο αγροτουριστικό προϊόν με το οποίο θα ασχοληθούμε εκτενώς παρακάτω.

1.7 ΜΟΡΦΕΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι κυρίαρχες μορφές αγροτουρισμού σε διεθνές επίπεδο είναι οι διακοπές σε αγροκτήματα και οι διακοπές σε αγροτικά καταλύματα (αγροικίες) που βρίσκονται μέσα στον αγροτικό οικισμό.

Η Ελλάδα με τη μεγάλη οικιστική της διασπορά, με την πολυνησιακή της συγκρότηση, με την αποκεντρωμένη μνημειακή της τοπογραφία, με το εναλλασσόμενο τοπίο, με τις μορφολογικές τις αντιθέσεις και με τις διαφοροποιημένες κλιματολογικές της συνθήκες, συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη μιας πλατιάς κλίμακας μορφών αγροτουρισμού.

Οι μορφές αυτές μπορούν να καταταχθούν σε δύο κατηγορίες:

ο αμιγής αγροτουρισμός, όπου οι φιλοξενούμενοι πέρα από τον κύριο προορισμό τους (διακοπές – ανάπαυση), ασχολούνται είτε με αγροτικές εργασίες κατά κανόνα στο αγρόκτημα (περιποίηση ζώων, τυροκομία, μελισσοκομία, οπωροκηπευτική κτλ.), είτε και πολλές φορές παράλληλα με ψυχαγωγικές δραστηριότητες, από αυτές που τους προσφέρει το περιβάλλον της αγροτικής περιοχής (κολύμπι, ψάρεμα, πεζοπορία, ορειβασία, κυνήγι, ιππασία κτλ..)

ο σύνθετος αγροτουρισμός, όπου οι τουρίστες πέρα από τις παραπάνω δραστηριότητες, που μπορούν να αναπτύξουν μάλλον περιθωριακά, ικανοποιούν κύρια κάποιες προσωπικές τους ανάγκες, που εξειδικεύουν τον αγροτουρισμό της περιοχής, όπως για παράδειγμα τουρισμός υγείας, αθλητισμού, φυσιολατρίας, θρησκείας, πολιτισμού.

Κύριες μορφές αμιγή αγροτουρισμού στην Ελλάδα.

- Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλους (ορεινά και μη) που προσελκύνουν τους επισκέπτες, αξιοποιώντας την ομορφιά της τοποθεσίας τους.
- Αγροτουρισμός σε νησιωτικές ή παραλιακές περιοχές οι οποίες αξιοποιούν κυρίως τους θερινούς μήνες τον ήλιο και τη θάλασσα.
- Αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς οι οποίοι έχουν να αναδείξουν μια ξεχωριστή αρχιτεκτονική που προσελκύει τον κάτοικο των τσιμεντένιων αστικών κέντρων.
- Αγροτουρισμός κοντά σε προστατευόμενες περιοχές, όπως εθνικούς δρυμούς και υδροβιότοπους οι οποίες εκτός από φυσικό κάλλος, αναλαμβάνουν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις των επισκεπτών σε θέματα οικολογίας.
- Αγροτουρισμός σε καταλύματα συνεταιριστικής μορφής, όπου τα μέλη των συνεταιρισμών, κυρίως γυναίκες, προσφέρουν προϊόντα δικής τους ή τοπικής παραγωγής και αυθεντική φιλοξενία.

Κύριες μορφές σύνθετου αγροτουρισμού στην Ελλάδα.

- Αγροτουρισμός σε περιοχές με ιαματικές πηγές, γνωστές ως λουτροπόλεις, όπου σε ειδικά υδροθεραπευτήρια οι τουρίστες υπόκεινται σε κάποιες θεραπευτικές αγωγές, σε ένα συνδυασμό αποτοξίνωσης και σωματικής χαλάρωσης.
- Αγροτουρισμός σε ορεινά χωριά στην περιοχή των οποίων λειτουργεί οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο, που αποτελεί το στοιχείο έλξης των τουριστών.
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές με αθλητικές εγκαταστάσεις, όπου προσφέρονται όλες οι δυνατότητες για ανάπαυση και άθληση.
- Αγροτουρισμός σε κατασκηνωτικούς χώρους (camping), που βρίσκονται στον περίγυρο αγροτικών οικισμών με τους οποίους συνδέονται οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά.
- Αγροτουρισμός για παιδιά μικρής ηλικίας, που πραγματοποιείται σε παιδικές κατασκηνώσεις με αθλητικές εγκαταστάσεις, πλήρη φιλοξενία και προσφορά μορφωτικού, ψυχαγωγικού προγράμματος.
- Αγροτουρισμός σε κέντρα διερχομένων τουριστών που βρίσκονται σε ειδικούς κόμβους και δέχονται περαστικούς για να προσφέρουν φιλοξενία.
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές όπου υπάρχουν πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Οι διακοπές στις περιοχές αυτές συνδέονται με πνευματικές ενασχολήσεις.

Όλες οι παραπάνω μορφές αγροτουρισμού στην Ελλάδα εντοπίζονται σε αγροτικές περιοχές, οι τύποι των καταλυμάτων είναι κυρίως δωμάτια εντός της οικίας της αγροτικής οικογένειας ή καταλύματα που αποτελούν προέκταση της κατοικίας, είτε ανεξάρτητα της οικίας δωμάτια, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία της ιδιωτικής ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών.

Αγροτουρισμός ορεινών χωριών.

Μπορεί να προσφερθεί από τους 1091 φθίνοντες ορεινούς οικισμούς της χώρας που βρίσκονται σε υψόμετρο μεγαλύτερο των 800 μέτρων, προσελκύνοντας επισκέπτες – τουρίστες που αναζητούν τόπους ψυχαγωγίας σε δραστηριότητες όπως η ορειβασία, το κυνήγι, ο περίπατος στο δάσος, οι υλοτομικές εργασίες, οι κτηνοτροφικές ενασχολήσεις, η τυροκομία κα, ή που αναζητούν την “αεροθεραπεία” στον βουνίσιο αέρα και την υγεία τους, με βάση θεραπευτικά προγράμματα στα ορεινά ειδικά κέντρα υγείας ή στα σανατόρια, στα οποία παρέχεται υγιεινή διατροφή αλλά και δυνατότητα για περίπατο, γυμναστική, ατμόλουτρα κτλ.

Αγροτουρισμός παραδοσιακών οικισμών.

Μπορεί να προσφερθεί από φθίνοντες ορεινούς και ημιορεινούς αγροτικούς οικισμούς στους οποίους η αρχιτεκτονική όψη και η πολεοδομική οργάνωση τους πιστοποιούν μια διαχρονική κοινωνική και οικονομική οργάνωση των κατοίκων, τέτοια που έφτασε σε υψηλά επίπεδα πολιτιστικής ανάπτυξης, στοιχεία που στο σύνολο τους συνθέτουν ένα “ μνημειακό σύνολο ” όπως είναι πχ τα Ζαγόρια στην Ήπειρο, τα χωριά του Πηλίου κα. Οι παραδοσιακοί οικισμοί προσελκύουν τουρίστες επισκέπτες που έχουν ανάγκη για ανάπαυση και ψυχαγωγία. Τα μνημειακά οικιστικά σύνολα των παραδοσιακών οικισμών, μπορούν να εξελιχθούν και σε αυτοδύναμα τουριστικά κέντρα, φτάνει τα σχετικά προγράμματα και οι εθνικές και κοινοτικές χρηματοδοτήσεις “ να πιάσουν τόπο ” με αναστηλώσεις και αναπαλαιώσεις και τήρηση της σχετικής προστατευτικής νομοθεσίας αλλά έξω από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Αγροτουρισμός οικισμών σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

Μπορεί να προσφερθεί από οικισμούς που βρίσκονται σε προνομιακές τοποθεσίες της φύσης, κοντά σε δασοσκεπείς βουνοπλαγιές, κοντά σε βιότοπους, σε όχθες ποταμών και λιμνών, σε χαράδρες και φαράγγια, κοντά σε καταρράκτες ή σπηλιές, σε ηφαιστεια και απολιθωμένα δάση, κοντά σε μετέωρα και άλλους μετασχηματισμούς της φύσης κτλ. Η ομορφιά της φύσης, τα απλά καταλύματα και η φιλοξενία των αγροτών, αποτελούν τους καλύτερους “ κράχτες ” αύξησης της προσέλευσης επισκεπτών – τουριστών σε αυτούς τους οικισμούς των οποίων τα τοπία προστατεύονται και από το Ν.1650/1986, ως στοιχεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς αλλά και για τη διασφάλιση της οικολογικής ισορροπίας.

Αγροτουρισμός σε ψαροχώρια.

Μπορεί να προσφερθεί μόνο από παραθαλάσσιους και νησιώτικους οικισμούς, σε όσους θέλουν να έχουν επαφή με τη ζωή των ψαράδων – αγροτών και με τις θαλάσσιες ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Τα απλά χωριάτικα καταλύματα, η φιλοξενία και η ευγένεια των απλών ανθρώπων αυτών των οικισμών και η επαφή των επισκεπτών – τουριστών με δραστηριότητες της θάλασσας, πχ νυχτερινό ψάρεμα κα, αποτελούν τους σπουδαιότερους παράγοντες προσέλευσης των ανθρώπων που επιθυμούν να ζήσουν γαλήνιες διακοπές, θεραπευόμενοι από τα άγχη και τις πιέσεις της σύγχρονης ζωής στην πόλη.

Αγροτουρισμός σε αγροτουριστικά χωριά.

Μπορεί να προσφερθεί από αγροτικούς οικισμούς οι οποίοι δημιουργούνται αποκλειστικά για παροχή καθαρά αγροτουριστικών υπηρεσιών, όπως η ιππασία, το κυνήγι, η πεζοπορία, η ορειβασία, η αναρρίχηση, η ποδηλασία, η κολύμβηση σε ποταμούς ή ορεινές λίμνες κ.α, και πρόκειται για μια νέα ιδέα που άρχισε να βρίσκει πρόσφορο έδαφος και στην Ελλάδα.

Αγροτουρισμός σε αγροκτήματα.

Πρόκειται για μορφή αγροτουρισμού που έχει ευδοκιμήσει στις ΗΠΑ και στις αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης αλλά στην Ελλάδα λόγω των μικρών μεγεθών των αγροκτημάτων δεν κατέστη ακόμα δυνατόν να καθιερωθεί μια τέτοια μορφή αγροτικού τουρισμού. Απαιτούνται ασφαλώς, μεγάλα αγροκτήματα με μεγάλες αγροικίες ή ξενώνες φιλοξενίας των επισκεπτών – τουριστών, οι οποίοι επιθυμούν να συνδυάσουν τις διακοπές τους με αγροτικές εργασίες.

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Εκτός των παραπάνω μορφών αγροτικού τουρισμού πρέπει να αναφέρουμε και άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού που κατά άμεσο ή έμμεσο τρόπο σχετίζονται με τον αγροτουρισμό και οι μορφές αυτές είναι οι εξής:

- Ο γενικός τουρισμός ή τουρισμός διακοπών – αναψυχής.
- Ο μορφωτικός τουρισμός.
- Ο τουρισμός εκθέσεων.
- Ο τουρισμός υγείας ή θεραπευτικός τουρισμός.
- Ο τουρισμός άθλησης.
- Ο συνεδριακός τουρισμός.
- Ο τουρισμός περιπέτειας.
- Ο οικογενειακός τουρισμός.
- Ο τουρισμός τρίτης ηλικίας.
- Ο τουρισμός χειμερινών αθλημάτων.
- Ο θρησκευτικός τουρισμός.
- Ο οικολογικός τουρισμός.
- Ο λαϊκός τουρισμός.
- Ο κοινωνικός τουρισμός.
- Ο τουρισμός αναπήρων.
- Ο σχολικός τουρισμός.

Όλες οι παραπάνω μορφές τουρισμού λειτουργούν σε συνάφεια με τον αγροτουρισμό και μπορούν να αναπτυχθούν στον αγροτικό χώρο και να ενταχθούν στο πλαίσιο του αγροτικού περιβάλλοντος και της αγροτικής ζωής και οι σχετικές υπηρεσίες να παρασχεθούν από τους ανθρώπους της υπαίθρου, δηλαδή από τους αγρότες οι οποίοι επιδιώκουν με τις τουριστικές δραστηριότητες που ασκούν να προσαυξήσουν το αγροτικό τους εισόδημα.

1.8 ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που προσφέρει ο αγροτουρισμός στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών είναι τα εξής:

- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και κατά συνέπεια συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Το πλεονέκτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις περιοχές που αντιμετωπίζουν σημαντική πληθυσμιακή μείωση και δημογραφική γήρανση. Η δημιουργία αυτών των θέσεων εργασίας είναι καθοριστική για τις ευαίσθητες, από άποψη εργασίας, κοινωνικές ομάδες των νέων και των γυναικών.
- Η δημιουργία υποδομών ήπιας κλίμακας, οι οποίες εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον και συμβάλουν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των μόνιμων κατοίκων.
- Η προώθηση των γεωργικών παραδοσιακών προϊόντων στην αγορά και η αύξηση των εσόδων των ατόμων που ασχολούνται με το γεωργικό τομέα.
- Ο αγροτουρισμός αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της δυνατότητας συνδυασμού της περιφερειακής ανάπτυξης και της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι μια τουριστική δραστηριότητα που δεν δρα ανταγωνιστικά προς τους φυσικούς πόρους, αντίθετα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση τόσο των μόνιμων κατοίκων όσο και των επισκεπτών στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Τέλος, ο αγροτουρισμός ως δραστηριότητα, αναπτύσσεται όλες τις εποχές του χρόνου, αμβλύνοντας έτσι το πρόβλημα της τουριστικής εποχικότητας, που ως γνωστόν, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού.

1.9 ΤΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Για το ευρύ κοινό, μέχρι πρόσφατα, οι δραστηριότητες που αναπτύσσονταν στο πλαίσιο του αγροτουρισμού περιορίζονταν ως επί το πλείστον στην παροχή κάποιου καταλύματος, το οποίο απέιχε κατά πολύ από το πρότυπο των ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων των πολυσύχναστων τουριστικών ζωνών και ταυτίζονταν λίγο ή πολύ με το φθηνό τουρισμό.

Ωστόσο τα τελευταία χρόνια η κατάσταση αυτή έχει αλλάξει. Οι κάτοικοι των πόλεων στα πλαίσια της αναζήτησης της αυθεντικότητας και της επανασύνδεσης με τη φύση και τον αγροτικό πολιτισμό γενικότερα, όλο και περισσότερο μαζί με τη « φυγή » τους από τις πόλεις, επιθυμούν ποικιλία δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των διακοπών τους, ενώ παράλληλα επιθυμούν να γευτούν την τοπική κουζίνα και να γνωρίσουν τον τοπικό πολιτισμό.

Διαμορφώνεται λοιπόν σύμφωνα με τις νέες συντεταγμένες της τουριστικής ζήτησης και καθιερώνεται το λεγόμενο αγροτουριστικό προϊόν το οποίο ενσωματώνει και συμβολίζει την εικόνα της περιοχής, έτσι όπως αυτή καταγράφεται στο αγροτικό τοπίο, στους τρόπους ζωής και στον τοπικό πολιτισμό. Κατ'αυτή την έννοια, το αγροτουριστικό προϊόν πρέπει να είναι διαφοροποιημένο από τα αντίστοιχα άλλων περιοχών και να είναι χαρακτηριστικό του συγκεκριμένου τόπου.

Το αγροτουριστικό προϊόν το διακρίνουμε στις υπηρεσίες και στα προϊόντα.

Αναφορικά με τις υπηρεσίες, σε ότι αφορά την φιλοξενία, θα πρέπει αυτή να γίνεται σε καταλύματα τα οποία αντανακλούν την τοπική αρχιτεκτονική και τον τοπικό πολιτισμό, με κύριο χαρακτηριστικό τη διατήρηση της προσωπικής σχέσης μεταξύ του φιλοξενούμενου και του οικοδεσπότη. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να αξιοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής υποδομής. Αυτό που πρέπει να χαρακτηρίζει τον αγροτουρισμό είναι η φροντίδα, να δοθεί στον επισκέπτη η ευκαιρία για μια προσωποποιημένη επαφή, για ένταξη του στο φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον της κοινωνίας υποδοχής.

Σε ότι αφορά τα προϊόντα, αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε ως στοιχείο της παραδοσιακής κουζίνας που προσφέρεται επι τόπου στους τουρίστες, είτε ως προϊόν που θα αγοραστεί από τους τουρίστες. Για να μπορέσουν όμως τα παραδοσιακά αγροτικά προϊόντα να προωθηθούν μέσω του αγροτουρισμού, θα πρέπει οι παραγωγοί να επιδιώξουν την εξασφάλιση της γνησιότητας και της ποιότητας των παραγόμενων στην περιοχή προϊόντων, καθώς και την διαφοροποίησή τους. Η γνησιότητα και η ποιότητα είναι αυτές που θα αποτελέσουν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα και η διαφοροποίηση των προϊόντων θα προκαλέσει την αύξηση της ζήτησης. Με άλλα λόγια θα πρέπει να έχουν το χαρακτηριστικό της τοπικότητας.

Η τυπικότητα είναι το στοιχείο το οποίο διαφοροποιεί τον αγροτουρισμό από το μαζικό τουρισμό και στο οποίο θα πρέπει να στηρίζεται οποιαδήποτε προσπάθεια ανάπτυξης του.

Οι παράμετροι οι οποίες κατά κύριο λόγο συγκροτούν την τοπικότητα στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού είναι οι εξής:

1. Ανάδειξη μιας περιοχής ή ενός χωριού σε τουριστικό προορισμό περιφερειακής, εθνικής ή και διεθνούς εμβέλειας. Η διαδικασία αυτή συνοδεύεται από την ανάπτυξη των ανάλογων υποδομών και υπηρεσιών, των οποίων το κύριο χαρακτηριστικό είναι η ποιότητα.
2. Εξειδικευμένο προφίλ τουριστικής ανάπτυξης στηριζόμενο σε κάποιο σημαντικό τουριστικό πόρο, ή ομάδα τουριστικών πόρων, ο οποίος υπάρχει στην περιοχή.
3. Προβολή των ιδιαίτερων στοιχείων του τοπικού πολιτισμού, της ιστορίας, του περιβάλλοντος ή των παραδοσιακών προϊόντων ως διαφοροποιητικών χαρακτηριστικών της ανάπτυξης της περιοχής, σε σύγκριση με άλλες περιοχές. Σε αυτό το πλαίσιο η τοπικότητα αναδεικνύεται συχνά το βασικό στοιχείο του μάρκετινγκ και της διαφήμισης της περιοχής.
4. Αναβίωση και ανάλογη ανάδειξη και προβολή των στοιχείων ή προϊόντων της τοπικής παράδοσης και του πολιτισμού πχ βιοτεχνίες ή χειροτεχνικές πρακτικές, πολιτισμικές εκδηλώσεις ή δραστηριότητες, παραγωγή τοπικών παραδοσιακών προϊόντων κτλ.
5. Προϊόντα τα οποία παράγονται με τοπικούς παραδοσιακούς τρόπους. Η τοπικότητα αυτή μπορεί να είναι άτυπη, μπορεί όμως να είναι και πιστοποιημένη. Περιπτώσεις επίσημης διαφοροποίησης των προϊόντων ενός τόπου από τα αντίστοιχα άλλων τόπων αποτελούν τα Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ), τα οποία παρουσιάζουν ορισμένα χαρακτηριστικά που οφείλονται είτε στο γεωγραφικό περιβάλλον (φυσικό και ανθρώπινο), είτε στον τρόπο παρασκευής τους.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, έχει γίνει κατανοητό ότι ο αγροτουρισμός, πρώτα για να υφίσταται και μετά για να επιβληθεί ως ένα “ αυτοδύναμο τουριστικό προϊόν ” δεν πρέπει να αρκестεί μόνο στο ρόλο του παρέχοντας κατάλυμα και διατροφή αλλά θα πρέπει να αναπτύξει ένα ευρύ και ολοκληρωμένο φάσμα τουριστικών υπηρεσιών για την καλύτερη ικανοποίηση και εξυπηρέτηση των αναγκών και των προσδοκιών των τουριστών που επέλεξαν να περάσουν τις διακοπές τους στην ύπαιθρο και στον αγροτικό χώρο.

Ο αγροτουρισμός είναι έννοια που συνδυάζεται μόνο με δραστηριότητες ήπιας μορφής εκμετάλλευσης στο πλαίσιο των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αποσκοπεί στην αξιοποίηση των φυσικών και των πολιτισμικών πόρων των περιοχών υποδομής επισκεπτών – τουριστών, και έχει ως κύριο χαρακτηριστικό του τη δημιουργία, διατήρηση και εμπάθυνση της προσωπικής σχέσης ανάμεσα στους φιλοξενούμενους και τους οικοδεσπότες και την ενεργό συμμετοχή των επισκεπτών στα τοπικά πολιτιστικά δρώμενα, γεγονός που σημαίνει πως οι επισκέπτες – τουρίστες:

- Αναζητούν την τοπική αρχιτεκτονική και οικιστική κληρονομιά.
- Ενημερώνονται για τα τοπικά ιστορικά γεγονότα του πρόσφατου παρελθόντος.
- Ξεναγούνται και συμμετέχουν στις θρησκευτικές τελετές.

- Συμμετέχουν στις τοπικές γιορτές και στα πανηγύρια.
- Προωθούν τις φυσιολατρικές δραστηριότητες αναψυχής.
- Αναπτύσσουν αθλητικές δραστηριότητες και συμμετέχουν σε αυτές.
- Ασχολούνται με την παρασκευή παραδοσιακών τοπικών τροφίμων (τραχανάδες, γιαούρτια, πίτες, αρτοποιασκευάσματα κτλ)
- Ανακαλύπτουν και αναδεικνύουν τη γοητεία και την αξία των χειροτεχνημάτων και εργόχειρων (υφαντά, κεντήματα, ξυλόγλυπτα, κατασκευή οικιακών σκευών κτλ)
- Ενημερώνονται σχετικά με τις αγροτικές εργασίες και παρακολουθούν τον τρόπο άσκησης αυτών (σπορά, συγκομιδή, τρύγος κτλ)
- Διερευνούν τις ιδιαιτερότητες των κλειστών κοινωνιών του αγροτικού χώρου και ιδίως εκείνες των ορεινών κοινοτήτων.

Επομένως, η προσέλκυση τουριστών στον αγροτικό χώρο και στην ύπαιθρο μπορεί να γίνει με καινοτόμες δράσεις οι οποίες συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη, στην ανάδειξη των πολιτιστικών και των περιβαλλοντικών στοιχείων μιας περιοχής αλλά και στην κοινωνική ένταξη στο χώρο της επαρχίας των ανθρώπων των πόλεων που θα επιθυμούσαν κάτι τέτοιο, μέσα από δράσεις όπως για παράδειγμα:

- Η εφαρμογή νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφόρησης.
- Η παροχή βασικών υπηρεσιών αστικού χαρακτήρα πολλαπλής χρησιμότητας.
- Ο σχεδιασμός και η εμπορία νέων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η ανάληψη πρωτοβουλιών για ευαισθητοποίηση του αγροτικού πληθυσμού, για να μπορεί να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις.
- Η ενίσχυση της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας και η αναβίωση των τοπικών πολιτιστικών δρώμενων κα.

Η μετάβαση επισκεπτών – τουριστών στον αγροτικό χώρο φαίνεται πως δεν είναι μια εύκολη υπόθεση και συνάγεται ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο παρεχόμενο τουριστικό προϊόν, εάν και εφόσον οι αγροτικές κοινωνίες αποσκοπούν στο να αποκτήσουν συμπληρωματικά εισοδήματα για να διασφαλίσουν αξιοπρεπή βίο στον τόπο καταγωγής και μόνιμης διαμονής τους.

1.10 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΑ

Ποιο είναι το κοινό που επιλέγει τον αγροτουρισμό; Ποιες είναι οι προτιμήσεις και τα κίνητρα των ανθρώπων, που η διαμονή στη φύση και η επιστροφή σε έναν τρόπο ζωής πιο ήρεμο και παραδοσιακό τους συγκινεί τόσο ώστε να αντιπροσωπεύουν ένα ολόκληρο τμήμα της αγοράς; Οι αγροτουρίστες αναζητούν ξεκούραση, χαλάρωση σε ένα ήρεμο περιβάλλον, σε μια προσπάθεια να αποκοπούν προσωρινά από την αστική τους καθημερινότητα. Επιζητούν των επαφή με τη φύση, προκειμένου να γνωρίσουν τόσο την αγροτική ζωή όσο και τους αγρότες, τους ντόπιους που θα τους μυήσουν σε ένα διαφορετικό και άγνωστο για πολλούς από αυτούς τρόπο ζωής. Θέλουν να απολαύσουν την αυθεντικότητα της επαρχιακής ζωής, την ανεπιτήδευτη φιλοξενία, την καθαρότητα του τοπίου και την καθαριότητα του περιβάλλοντος, τα παραδοσιακά σπίτια, τα παραδοσιακά εδέσματα, να γίνουν κοινωνικοί σε μια ζωή που έχει να τους πει πολλά για το κοντινό παρελθόν τους. Οι τουρίστες αυτοί θεωρούνται πολύταξιδεμένοι και έμπειροι. Είναι άτομα που έχουν ήδη γευθεί τους τουριστικούς προορισμούς με τη μορφή του μαζικού τουρισμού και κορεσμένοι από το συγκεκριμένο πρότυπο, αναζητούν στον προορισμό μια νέα διάσταση, εντυφώντας στην πολιτιστική και φυσιολατρική του υπόσταση αλλά και στην δυνατότητα για ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία.

Οι αγροτουρίστες ανήκουν σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα. Σε χώρες της Ευρώπης που ο αγροτουρισμός έχει παράδοση δεκαετιών, αποτελεί έναν τρόπο ζωής ο οποίος απευθύνεται σε όλη την οικογένεια και διεκδικεί το ήμισυ των ετήσιων οικογενειακών διακοπών. Τα νεότερα άτομα είναι αυτά που προτιμούν να συνδυάζουν το πακέτο αγροτουρισμού με «σπορ περιπέτειας», ενώ οι μεγαλύτεροι με πιο ήπιες δραστηριότητες, με περιηγήσεις πολιτιστικού, θρησκευτικού, λαογραφικού κτλ περιεχομένου.

Από τα σπουδαιότερα όμως χαρακτηριστικά που διακρίνουν τα άτομα που επιλέγουν τον αγροτουρισμό είναι το υψηλό οικονομικό αλλά και μορφωτικό τους επίπεδο. Τα άτομα αυτά θεωρούνται ότι έχουν αυξημένη οικολογική συνείδηση, πολυποίκιλα ενδιαφέροντα, διάθεση για μόρφωση και πολιτιστική προσέγγιση. Δεν παρασύρονται από τον μιμητισμό και τα πρότυπα της καταναλωτικής κοινωνίας, είναι εκλεπτυσμένοι και με υψηλές απαιτήσεις ως προς την ποιότητα και το επίπεδο των υπηρεσιών που τους παρέχονται. Σε όλο τον κόσμο ο αγροτουρίστας θεωρείται ποιοτικός, υψηλών προδιαγραφών και σημαντικής αγοραστικής δύναμης. Ξέρει ακριβώς τι ζητάει και δεν αρκείται σε καταστάσεις που δεν τον ικανοποιούν.

2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ

Ο τουρισμός προσφέρει ποικίλα τουριστικά και ταξιδιωτικά προϊόντα με μια σειρά επιχειρήσεων διαφορετικής ιδιοκτησιακής μορφής, με μικρές ατομικές επιχειρήσεις, με μεγάλες εθνικές ή πολυεθνικές επιχειρήσεις και με κρατικούς ή ημικρατικούς οργανισμούς. Οι περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις λειτουργούν με τον κλασικό μακροπρόθεσμο στόχο της μεγιστοποίησης των κερδών, παρόλο που ο στόχος αυτός, για διάφορους λόγους, μπορεί να υπαχθεί και σε άλλες βραχυπρόθεσμες ή επαναλαμβανόμενες ανάγκες που έχουν περισσότερους από έναν στόχους, αν και όλοι οι στόχοι ουσιαστικά εξυπηρετούν αποκλειστικά τον πρωταρχικό στόχο, που είναι η μεγιστοποίηση των κερδών.

Υπο αυτή την έννοια θα λέγαμε ότι οι στόχοι μιας τουριστικής επιχείρησης είναι:

- Η μεγιστοποίηση των κερδών.
- Η μεγιστοποίηση των εσόδων από πωλήσεις.
- Η μεγιστοποίηση της παραγωγής.
- Η επίτευξη ενός επαρκούς επιπέδου κερδών που να διασφαλίζει ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.

Τηρουμένων των αναλογιών, οι παραπάνω στόχοι τίθενται στη βάση μιας άλλης φιλοσοφίας και από τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις αλλά μόνο που αυτές εντάσσονται σε ένα πολύ διαφορετικό πλαίσιο λειτουργίας, αφού:

- Ασκούνται από ανδρόγυνα που διευθύνουν ένα μικρό ξενοδοχείο ή που διαθέτουν ενοικιαζόμενα δωμάτια ή ένα ξενώνα, ή ένα εστιατόριο κλπ, σε οικισμό του αγροτικού χώρου, με κύριο σκοπό την προσαύξηση του αγροτικού εισοδήματός τους αλλά και για το λόγο ότι με αυτή τους την ενασχόληση τους αρέσει να γνωρίζουν κόσμο.
- Ασκούνται από μεμονωμένα άτομα που θέλουν να απολαμβάνουν ως φυσιολάτρες και περιπατητές τις διαδρομές στα δάση, στα μονοπάτια, στις κορυφές των βουνών κ.ο.κ αλλά και γιατί με αυτό τον τρόπο τους αρέσει να γνωρίζουν κόσμο.
- Τέλος, ασκούνται από ομάδες αγροτών, συνεταιρισμένων ή μη, που παρέχουν τουριστικές υπηρεσίες και αγαθά για να προσαυξάνουν τα αγροτικά εισοδήματά τους αλλά και πάνω από όλα γιατί θεωρούν πως αυτού του είδους οι δραστηριότητες δίνουν ικανοποίηση και ψυχική γαλήνη.

2.1 ΔΙΑΜΟΝΗ – ΞΕΝΩΝΕΣ – ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

Οι παρεχόμενοι χώροι διαμονής των τουριστών, στο πλαίσιο του αγροτουρισμού, ποικίλουν από οικισμό σε οικισμό και από τη μία γεωγραφική ενότητα στην άλλη, όμως οι επιχειρήσεις που προσφέρουν τέτοιους χώρους, (μικρά ξενοδοχεία, ξενώνες, δωμάτια, καταλύματα κτλ) δεν πρέπει να αγνοούν ότι πρέπει να τηρούνται οι εξής βασικές προϋποθέσεις:

- Οι χώροι διαμονής (σπίτια, κτήρια, θέσεις για οχήματα κτλ) πρέπει να ανταγωνίζονται την φιλοξενία που παρέχουν οι φίλοι και οι συγγενείς.
- Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στους χώρους διαμονής (φροντίδα για τους χώρους ύπνου ή για την τροφή, τα ποτά κτλ) πρέπει να είναι υψηλού επιπέδου, για να διασφαλίζουν έτσι μια τουλάχιστον εκ νέου μελλοντική επίσκεψη των ίδιων τουριστών στην περιοχή.
- Οι χώροι διαμονής πρέπει να είναι διακοσμημένοι ποιοτικά, με υψηλό γούστο, χωρίς να ξεφεύγουν από την τοπική παραδοσιακή αισθητική και να διαθέτουν παράλληλα όλο το σύγχρονο εξοπλισμό για την άνετη φιλοξενία και διαβίωση των επισκεπτών.

Η αναπαλαίωση παραδοσιακών κτισμάτων και οικημάτων μέσα στους αγροτικούς οικισμούς και η μετατροπή τους σε ξενώνες φιλοξενίας, καθώς και η κατασκευή νέων αγροτουριστικών καταλυμάτων, πρέπει να κινούνται με ένα πνεύμα σεβασμού της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του τόπου και της χρήσης των αυθεντικών δομικών υλικών ή αν δεν υπάρχουν τέτοια υλικά, θα πρέπει τα νέα δομικά υλικά να είναι συμβατά με τα παλαιά ώστε οι ξενώνες και τα καταλύματα να μπορούν να ανταποκρίνονται πλήρως στο τοπικό χρώμα και στην τοπική κλίμακα μεγεθών.

Οι επισιτιστικές επιχειρήσεις που ως γνωστόν δημιουργούν σημαντική προστιθέμενη αξία στην τοπική κοινωνία, πρέπει και αυτές να παρέχουν συνεχώς υψηλού επιπέδου υπηρεσίες, με εδέσματα άριστης ποιότητας, βασισμένα σε τοπικές συνταγές και σε τοπικά προϊόντα που προσφέρονται σε εξειδικευμένους χώρους (εστιατόρια, ταβέρνες, ζαχαροπλαστεία, καφενεία κτλ) αλλά πάντοτε σε συνδυασμό με τους χώρους παροχής καταλύματος.

Οι εσωτερικοί χώροι των καταλυμάτων, τόσο ως προς τα δομικά όσο και ως προς τα μη δομικά στοιχεία τους, πρέπει να είναι φτιαγμένοι με ποιοτικά υλικά, αυθεντικά και ανθεκτικά, εναρμονισμένα προς το αρχιτεκτονικό ύφος της περιοχής και πάντοτε φιλικά προς το περιβάλλον, ώστε να συμβάλλουν στην αισθητική αναβάθμιση τους και στην όλη προσεγγιμένη διακόσμηση τους, που πρέπει να είναι ταιριαστή και με την διακόσμηση των ευρύτερων εξωτερικών χώρων του οικηματος, πχ αυλές, παρτέρια, κήπο κτλ.

2.2 ΕΣΤΙΑΣΗ – ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ – ΤΑΒΕΡΝΕΣ.

Οι παρεχόμενοι χώροι εστίασης , τα εστιατόρια και οι ταβέρνες, είναι αίθουσες στις οποίες εισέρχονται ελεύθερα οι άνθρωποι, χωρίς κανένα περιορισμό, για να σιτιστούν αλλά πάντοτε σύμφωνα με ορισμένους υγειονομικούς και αγορανομικούς όρους και κανόνες που πρέπει να τηρούνται.

Το εστιατόριο ή η ταβέρνα, ως επιχειρηματική μονάδα, μπορεί να είναι οικονομικά αυτοτελής και αυτόνομη ή να αποτελεί κλάδο και εκμετάλλευση μιας ευρύτερης αγροτουριστικής επιχείρησης και έχει ως κύριο σκοπό την παραγωγή και την προσφορά ποικίλων αγαθών που αποβλέπουν στην καλύτερη κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών εστίασης.

Η αγροτουριστική επιχείρηση εστίασης είναι συνήθως οικογενειακής μορφής, με τοπική παραδοσιακή κουζίνα και λειτουργεί κυρίως υπό τις εξής μορφές:

- Ως εστιατόριο, για παροχή βραστών ή ψητών κρεάτων και λοιπών ζεστών φαγητών.
- Ως εστιατόριο μπαρ, για παροχή κρύων φαγητών, καφέδων, ποτών, αναψυκτικών.
- Ως εστιατόριο περιηγητών αγροτουρισμού, για ταχεία παροχή μαγειρευμένων φαγητών, ποτών, αναψυκτικών κτλ, σε μαζικές επισκέψεις τουριστών.

Οι δύο πρώτες μορφές αγροτουριστικής επιχείρησης εστίασης έχουν μικρή δύναμη απασχολούμενου δυναμικού (δύο με τρεις, έως και τέσσερις ανθρώπους) και εξυπηρετούν τους πελάτες είτε μεμονωμένα ως άτομα είτε ομαδικά, το μεν πρώτο κατά τις ώρες των κανονικών γευμάτων, το δε δεύτερο κατά τις ώρες κλεισίματος του κανονικού εστιατορίου, αφού και οι δύο μορφές συνδέονται άμεσα με την επιχείρηση διαμονής. Οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις εστίασης της τρίτης μορφής απασχολούν περισσότερους από τρεις ανθρώπους και αντί κανονικών τραπέζιων και καρεκλών διαθέτουν μεγάλα ξύλινα τραπέζια μεγάλης χωρητικότητας και μεγάλους πάγκους ώστε έτσι να εξυπηρετούν συντομότερα και καλύτερα τις ομάδες των περιηγητών, τουριστών.

Σε ότι αφορά στον εξοπλισμό των αγροτουριστικών εστιατορίων και ταβερνών, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο είδος και στην ποιότητα των υλικών αυτού του εξοπλισμού, ώστε να δημιουργούνται οι καλύτερες των προϋποθέσεων που οι επισκέπτες επιθυμούν και που η νομοθεσία επιβάλλει. Έτσι λοιπόν οι χώροι εστίασης πρέπει να διαθέτουν:

- Ξύλινα έπιπλα, τόσο για τη στερεότητα όσο και για την εναρμόνιση προς το φυσικό περιβάλλον, όπως πχ τραπέζια, καθίσματα, σκευοθήκες, κινούμενα τραπέζια κτλ.
- Σκεύη από πορσελάνη, τόσο για τη στερεότητα όσο και για την στιλπνότητα και ανθεκτικότητα στη χρήση, όπως πχ πιάτα, φλιτζάνια, πιατέλες, σουπιέρες, σαλατιέρες, σταχτοδοχεία κτλ.
- Σκεύη από κρύσταλλο, όπως πχ ποτήρια, καράφες, φιαλίδια λαδιού και ξυδιού, διάφορα είδη πυρέξ, ταψάκια κτλ.

- Σερβίτσια μεταλλικά ανοξείδωτα, όπως πχ μαχαίρια, πιρούνια, κουτάλια, κουταλάκια, τσαγιέρες, μπολ παγωτού κτλ.
- Ιματισμό βαμβακερό ή από λινό ύφασμα, όπως πχ τραπεζομάντιλα καλύμματα, πετσέτες φαγητού, δισκόπανα, ξεσκονόπανα κτλ.

Από τα πράγματα των εστιατορίων που οι πελάτες προσέχουν ιδιαίτερα και που είναι καθοριστικά στην προσέλκυση πελατών – τουριστών, ως σημαντικότερα θεωρούνται τα ακόλουθα:

- Η οργάνωση καθαριότητας και προετοιμασίας της τραπεζαρίας
- Η οργάνωση της πρωινής καθαριότητας του χώρου εστίασης
- Η τεχνική του στρωσίματος και του ξεστρωσίματος των τραπέζιων
- Η διαδικασία προσκόμισης και τοποθέτησης των επιτραπέζιων σκευών
- Η διαδικασία σερβιρίσματος του φαγητού και των ποτών στους πελάτες
- Η διαδικασία προσκόμισης του λογαριασμού στους πελάτες.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, το αγροτουριστικό εστιατόριο, σαν κάθε επιχείρηση, κινείται σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο πλαίσιο έντονου ανταγωνισμού και αντιμετωπίζει προβλήματα επενδύσεων, ανεφοδιασμού, χρηματοπιστωτικών διευκολύνσεων προς την τουριστική πελατεία κ.ο.κ., γι' αυτό και η βιωσιμότητα του εξαρτάται από την ορθολογική οργάνωση και διαχείριση και από την προσπάθεια μείωσης του κόστους παραγωγής και αύξησης της παραγωγικότητας, από τη προσπάθεια μεγιστοποίησης του συνολικού αποτελέσματος.

2.3 ΕΠΙΤΥΧΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ.

Το αγροτουριστικό εστιατόριο προσφέρει στους πελάτες επισκέπτες διάφορα προϊόντα της περιοχής και τοπικά παραδοσιακά παρασκευάσματα, που καλύπτουν με τον πιο άριστο τρόπο τις διατροφικές τους ανάγκες. Όλο το προσωπικό του εστιατορίου πρέπει να εργάζεται προς αυτή την κατεύθυνση για να μπορέσει να επιτύχει το στόχο του, οι δε απασχολούμενοι στον συγκεκριμένο κλάδο πρέπει να είναι : ευγενικοί, καθαροί, επιδέξιοι, ταχύτατοι, συνεννοήσιμοι, με καλή μνήμη, άριστοι γνώστες των φαγητών και των κρασιών, καλοί γνώστες μιας τουλάχιστον των μεγάλων ευρωπαϊκών γλωσσών και κυρίως της αγγλικής.

Η επιτυχία αυτών των δύο βασικών αγροτουριστικών επιχειρήσεων, διαμονής και εστίασης, στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην άριστη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους επισκέπτες – τουρίστες, και με τον όρο ποιότητα εννοείται ότι επιτυγχάνεται ένας υψηλός βαθμός ικανοποίησης του πελάτη τόσο από τα παρεχόμενα σε αυτόν προϊόντα όσο και από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, από τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Όμως, για να επιτευχθεί άριστη ποιότητα στα παρεχόμενα προϊόντα και τις παρεχόμενες υπηρεσίες, οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις πρέπει να μεριμνήσουν ώστε να διασφαλισθεί και να υπάρξει:

- Η επαγγελματική ευσυνειδησία του εργαζόμενου προσωπικού
- Η επιμελής καθαριότητα και η τήρηση των κανόνων υγιεινής
- Η δόμηση και η λειτουργία των επιχειρήσεων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις
- Η ύπαρξη των βασικών υποδομών
- Η διασφάλιση των ασφαλών μεταφορικών μέσων
- Η συνύπαρξη των μονάδων διαμονής και εστίασης στον ίδιο χώρο ή στον ίδιο τόπο.

Η ποιότητα των υπηρεσιών αποτελεί σημαντικό στοιχείο του αγροτουρισμού και πρέπει αυτές οι υπηρεσίες να αναπροσαρμόζονται στις ανάγκες και στις προσδοκίες των πελατών. Εξάλλου η ποιότητα είναι αυτή που πρέπει να αναδεικνύεται σε όλες τις μορφές του ήπιου τουρισμού, αφού πρωταρχικό μέλημα τους είναι να αναδεικνύουν και να αξιοποιούν τους φυσικούς πόρους, δηλαδή το φυσικό περιβάλλον, αλλά και τους πολιτιστικούς θησαυρούς, τα ήθη, τα έθιμα και τις τοπικές παραδόσεις των ανθρώπων της υπαίθρου.

Με τον αγροτουρισμό οι τοπικές αγροτικές κοινωνίες μορφοποιούν και ένα πλαίσιο αυτοπροστασίας τους και αποβάλλουν τους φόβους για τυχόν μαζική τουριστική εισβολή, γιατί έχουν πια οι ίδιοι τη δυνατότητα να αναδείξουν και να βελτιώσουν την πατροπαράδοτη παραδοσιακή φιλοξενία και ευγένεια. Δεν πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι στο αίσθημα της φιλοξενίας και στη φυσική ευγένεια των ανθρώπων της υπαίθρου στήριξε τα πρώτα βήματα του ο ελληνικός τουρισμός στις δεκαετίες του 1950 και 1960, για να μετατραπεί στην πορεία σε τουριστική βιομηχανία.

Ενανάρθε λοιπόν ο καιρός, αυτό το αίσθημα φιλοξενίας του λαού μας να συμβάλει στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, ο οποίος όμως διαφοροποιείται ριζικά από το μαζικό τουρισμό, και πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα μην τυχόν και στο δικό του πλαίσιο παραχθούν κακής ποιότητας υπηρεσίες είτε από άγνοια είτε από μίμηση προς τις υπηρεσίες του φτηνού μαζικού τουρισμού για μεγάλα κέρδη και εύκολο πλουτισμό και είτε από άλλες αντικειμενικές αιτίες όπως είναι οι εξής:

- Η ελλιπής επαγγελματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Η μη υιοθέτηση ενιαίας τουριστικής πολιτικής για την ανάπτυξη των ορεινών μειονεκτικών περιοχών από τους εμπλεκόμενους φορείς πχ Υπουργεία Αγροτικής Ανάπτυξης και Τουριστικής Ανάπτυξης και ΠΕΧΩΔΕ, ΕΟΤ κα.
- Η μη τήρηση των νόμιμων προδιαγραφών κατά τη μετατροπή υφιστάμενων παραδοσιακών κτισμάτων σε τουριστικά καταλύματα.
- Η έλλειψη βασικών έργων υποδομής εξαιτίας του κακού συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων που πολλές φορές γίνεται αιτία μη απορρόφησης και απώλειας διαθέσιμων κοινοτικών κονδυλίων.
- Η αποθάρρυνση νέων και ικανών ανθρώπων να ιδρύσουν αγροτουριστικές επιχειρήσεις λόγω γραφειοκρατικών διαδικασιών και άνομων συμφερόντων και συναλλαγών.

Η καλή ποιότητα των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών δυναμώνει τον αγροτουρισμό και τον ανεβάζει σε κοινωνικό θεσμό που επιδιώκει την ήπια ανάπτυξη της *άγνωστης Ελλάδας* της περιφέρειας και του αγροτικού κόσμου, παρέχοντας εκτός από τη διαμονή και την εστίαση και άλλες θεματικές μορφές τουρισμού όπως είναι ο πολιτισμικός, ο συνεδριακός, ο αθλητικός, ο τουρισμός υγείας, ο οικοτουρισμός κα, οι οποίοι καλύπτουν απαιτήσεις και ανάγκες των ανθρώπων οι οποίοι διαθέτουν:

Υψηλό επίπεδο εισοδήματος

Υψηλό επίπεδο μόρφωσης

Υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής συνείδησης

Έντονη διάθεση για γνωριμία με τα τοπικά πολιτιστικά στοιχεία

Έντονη διάθεση για επαφή και επικοινωνία με τους ανθρώπους των τοπικών κοινωνιών.

Χωρίς αμφιβολία, η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία του αγροτουρισμού, γι' αυτό και τους ανθρώπους – εκφραστές αυτής της νέας φιλοσοφίας ήπιας ανάπτυξης του αγροτικού χώρου πρέπει να τους διακρίνει και να τους διακατέχει ο σεβασμός στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, η φιλία, η ευγένεια, η τιμιότητα, ο αυθορμητισμός, η ειλικρίνεια, η καθαριότητα, η καλαισθησία, η πειθαρχία, η διακριτικότητα, η διάθεση για εξυπηρέτηση κα, που είναι σημαντικά στοιχεία του ανθρώπινου χαρακτήρα και τα οποία φαίνεται να έχασαν σε μεγάλο ποσοστό οι άνθρωποι των πόλεων.

2.4 ΑΛΛΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.

Για να επιτύχει μια προσπάθεια τουριστικής ανάπτυξης της υπαίθρου, θα πρέπει να ενταχθεί σε μια γενικότερη τουριστική πολιτική με την οποία θα παρέχεται αναβαθμισμένο και διαφοροποιημένο το τουριστικό προϊόν, όπως συμβαίνει με τον αγροτουρισμό, ο οποίος ασφαλώς δεν μπορεί να αρκестεί μόνο σε παροχή υπηρεσιών διαμονής και εστίασης αλλά οφείλει να περιλάβει και άλλου είδους δράσεις και να αναπτύξει δραστηριότητες που απαιτούν εγκαταστάσεις και υποδομές όπως:

- κέντρα αναψυχής
- μικρές εγκαταστάσεις πολιτιστικών χρήσεων
- μικρές εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, πχ εκθεσιακοί χώροι, χώροι άθλησης κτλ
- εργαστήρια μεταποίησης τοπικώς αγροτικών προϊόντων
- πρατήρια πώλησης τοπικών προϊόντων
- γραφείο πληροφοριών και σχετικών κρατήσεων κα.

Τα οικήματα για την ανάπτυξη αυτών των δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων πρέπει να αναζητηθούν στα υφιστάμενα παραδοσιακά κτίσματα τα οποία πρέπει να αναπαλαιωθούν σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις ή αν δεν υπάρχουν τέτοια, να δομηθούν καινούρια που να εντάσσονται στο όλο κλίμα της τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής.

Εξαιρετικά σημαντική θεωρείται και η οργανωτική υποδομή, ο προγραμματισμός, το μάρκετινγκ και η προβολή, η τεχνική βοήθεια, η οργάνωση της λειτουργίας των μονάδων προσπέλασης στην αγορά, οι κοινοπραξίες στους τομείς της πληροφόρησης, των κρατήσεων, των προμηθειών κτλ, αλλά και η επιμόρφωση – προετοιμασία των αγροτών για το νέο ρόλο που καλούνται να παίξουν.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού θεμελιώνεται σε διαφορετικές προϋποθέσεις από ότι οι άλλες μορφές τουρισμού, διότι επιχειρηματίας γίνεται ο αγρότης, ο οποίος αντλεί τις δυνατότητες του από τον τρόπο επικοινωνίας με τους φιλοξενούμενους του, αφού ως οικοδεσπότης προσπαθεί να παράσχει τις καλύτερες συνθήκες φιλοξενίας, ενώ το όφελος που θα προκύψει ανήκει σε ολόκληρη την τοπική κοινωνία.

Με βάση τον *Κανονισμό περί Τουρισμού*, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δέχεται ότι “ ο Τουρισμός στην Κοινότητα θα πρέπει να σέβεται τους τοπικούς πληθυσμούς, καθώς και το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, προκειμένου να προωθηθεί η ποιότητα της προσφοράς ”. Δίνει μάλιστα ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, διότι στόχος της δράσης της Κοινότητας στον τομέα αυτό είναι η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, ιδίως του Αγροτικού Τουρισμού, των μικρών οικογενειακών ξενοδοχείων ή των δραστηριοτήτων σωματείων, δήμων ή τοπικών φορέων.

2.5 Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ.

Σύμφωνα λοιπόν με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, ο αγροτικός χώρος έχει ένα πολύ σημαντικό φυσικό και πολιτιστικό πλούτο. Ο πλούτος αυτός μπορεί να αξιοποιηθεί με ποικίλες τουριστικές δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να ικανοποιήσουν ένα συνεχώς πιο απαιτητικό και διαφοροποιημένο στις απαιτήσεις του τουριστικό κοινό. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να είναι οι εξής:

1. ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

- Μικρές μονάδες, συνήθως μέχρι 10 δωμάτια
- Οικογενειακές επιχειρήσεις
- Μπορεί να είναι και ανακαινισμένα παραδοσιακά ιδιόκτητα σπίτια ή καινούρια, κατασκευασμένα γι' αυτό το σκοπό.

Τα καταλύματα μπορεί να δέχονται εξειδικευμένη πελατεία όπως:

1.1 καταλύματα για κυνηγούς.

- Συνήθως εποχιακά
- Προσαρμοσμένα στο φυσικό περιβάλλον
- Ο ιδιοκτήτης πρέπει να είναι λάτρης του σπορ
- Το όνομα και το ντεκόρ του καταλύματος να είναι σχετικό με το συγκεκριμένο σπορ

1.2 καταλύματα για ψαράδες.

- Συνήθως εποχιακά
- Προσαρμοσμένα στο φυσικό περιβάλλον
- Ο ιδιοκτήτης πρέπει να είναι λάτρης του σπορ
- Το όνομα και το ντεκόρ του καταλύματος να είναι σχετικό με το συγκεκριμένο σπορ
- Θα πρέπει να παρέχει και εξοπλισμό.

1.3 καταλύματα για σκιέρ

- να μην είναι μακρύτερα από 15χιλ από το χιονοδρομικό κέντρο
- να διατίθεται εξοπλισμός

1.4 καταλύματα για άτομα με ειδικές ανάγκες

- απαιτεί ειδικές εγκαταστάσεις και ειδικό εξοπλισμό.

2. CAMPINGS

Τα χαρακτηριστικά τους είναι:

- Έχουν εποχιακό χαρακτήρα
- Πρόκειται για επένδυση που απαιτεί πολύ λίγο κεφάλαιο (περίφραξη του χώρου, χάραξη θέσεων, χώροι υγιεινής και κουζίνες, χώροι για σπορ, μπάρμπεκιου, χώροι υποδοχής)
- Τουλάχιστον το 10% του χώρου πρέπει να καλύπτεται από δέντρα

- Πρέπει να βρίσκονται κοντά σε χώρους που προσφέρουν τη δυνατότητα για δραστηριότητες όπως κολύμπι, ορειβασία, περίπατο, ψάρεμα, κυνήγι κτλ.

3. ΕΣΤΙΑΣΗ

Λειτουργεί είτε ως συμπληρωματική των καταλυμάτων, είτε και μεμονωμένα. Στην πρώτη περίπτωση μπορεί να προσφέρει:

- Πρωινό
- Πρωινό και γεύμα

Οι πελάτες μπορεί να είναι:

- Αποκλειστικά πελάτες των καταλυμάτων
- Περαστικοί
- Πελάτες με κράτηση

Η εστίαση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην επιτυχία των καταλυμάτων. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την καλή τους επιτυχία είναι:

- Ο τοπικός χαρακτήρας των προσφερόμενων εδεσμάτων, τα οποία πρέπει να βασίζονται στην διαφορετικότητα, την τοπικότητα και την υψηλή ποιότητα
- Η τήρηση όλων των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας.

4. ΓΕΥΣΙΓΝΩΣΙΑ

Οι επισκέπτες επισκέπτονται τους χώρους παρασκευής των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων (τσίπουρο, κρασί, τυριά κτλ), ξεναγούνται από τον ιδιοκτήτη, δοκιμάζουν και αγοράζουν.

- δεν προσφέρεται γεύμα
- απαιτείται χώρος για φιλοξενία και προσφορά του προϊόντος
- απαιτείται χρόνος από την πλευρά του ιδιοκτήτη
- βασίζεται στην παραδοσιακότητα των προϊόντων, την ποιότητα, τους καθαρούς χώρους και τη ζεστή υποδοχή.

5. ΚΕΝΤΡΑ ΙΠΠΑΣΙΑΣ

Πρόκειται για χώρους όπου εκτρέφονται άλογα για ιππασία.

Τα κέντρα αυτά θα πρέπει:

- Να διαθέτουν δάσκαλο για ιππασία
- Να διαθέτουν ή να βρίσκονται κοντά σε μεγάλες ακαλλιέργητες εκτάσεις
- Να διαθέτουν χώρο υποδοχής των επισκεπτών για καφέ ή και για φαγητό
- Εάν είναι μακριά από αστικό κέντρο θα πρέπει είτε να διαθέτουν καταλύματα, είτε να υπάρχουν στη γύρο περιοχή
- Επίσης καλό θα είναι εκτός από άλογα να διαθέτουν και μικρά πόνι για την ιππασία των παιδιών.

6. ΥΠΟΔΟΧΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Πρόκειται για την υποδοχή στο αγρόκτημα παιδιών και νέων, συνήθως μέχρι 15 ετών, χωρίς τους γονείς τους, με τους δασκάλους για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Οι επισκέψεις αυτές έχουν τη δυνατότητα:

- Να γνωρίσουν τα παιδιά το αγρόκτημα, τη ζωή στο αγρόκτημα, τα ζώα, τα φυτά
- Να γίνουν μαθήματα στο αγρόκτημα είτε από τον ιδιοκτήτη είτε από τους δασκάλους
- Να γίνει ένας κύκλος μαθήματος με περιοδικές επισκέψεις πχ η παρακολούθηση όλων των φάσεων ανάπτυξης ή καλλιεργητικών εργασιών του αμπελιού

Εάν το αγρόκτημα βρίσκεται κοντά σε αστικό κέντρο οι επισκέψεις είναι μονοήμερες. Εάν όμως βρίσκεται μακριά, μπορεί το αγρόκτημα να προβλέψει και φιλοξενία, η οποία απαιτεί μια ιδιαίτερη υποδομή και λίγους κάθε φορά επισκέπτες.

Η δραστηριότητα αυτή απαιτεί πολύ καλή οργάνωση, πρόβλεψη ατυχημάτων και υπομονή.

7. ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΟΣ

- Ο ιδιοκτήτης πουλάει τα προϊόντα του αγροκτήματος του είτε νωπά είτε μεταποιημένα, μέσα στο αγρόκτημα του.
- Ο αγοραστής διαλέγει ή και συλλέγει μόνος του τα προϊόντα
- Δεν απαιτείτε καμιά ιδιαίτερη υποδομή
- Τόσο ο αγοραστής όσο και ο ιδιοκτήτης είναι ευχαριστημένοι, διότι ο μὲν πρώτος είναι σίγουρος για τη φρεσκάδα των προϊόντων που αγοράζει και ο δε δεύτερος πουλάει ακριβότερα από ότι θα πουλούσε στον έμπορο.

8. ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Θα μπορούσαν να αναπτυχθούν και άλλες δραστηριότητες είτε παράλληλα με τις παραπάνω είτε μεμονωμένα όπως η διδασκαλία ψαρέματος ή κυνηγιού, οδηγός σε ορειβάσιες, περιπάτους σε βουνό, σεμινάρια παρασκευής προϊόντων κτλ.

Οι υπηρεσίες που περιγράφηκαν παραπάνω είναι οι κυριότερες από τις γνωστές σήμερα προσφερόμενες στα πλαίσια του αγροτουρισμού. Ορισμένες από αυτές δεν προσφέρονται σήμερα στην Ελλάδα, αλλά είναι πολύ διαδεδομένες στο εξωτερικό, όπου ο κορεσμός από το μαζικό τουρισμό επήλθε πιο νωρίς. Όμως μπορούν να προσφερθούν και στην Ελλάδα όπως και πολλές άλλες νέες. Αυτό εξαρτάται από τη

φαντασία, το μεράκι και τη διάθεση των ανθρώπων που θέλουν να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό.

2.6 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.

Η επιχείρηση που ασχολείται με τον αγροτουρισμό καλό θα είναι να μην περιορισθεί στην προσφορά ενός μόνο προϊόντος – υπηρεσίας στην πελατεία της, αλλά να της προσφέρει μια ποικιλία υπηρεσιών και δραστηριοτήτων. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να την ικανοποιήσει με πολλούς τρόπους και έτσι να δημιουργήσει μια πιστή πελατεία.

Επειδή όμως μια μονάδα δεν μπορεί συνήθως να προσφέρει μεγάλο φάσμα υπηρεσιών και δραστηριοτήτων, το πιο εφικτό είναι μια ομάδα επιχειρήσεων της ίδιας περιοχής να συνεργαστεί για το σκοπό αυτό. Αυτό σημαίνει ότι η κάθε επιχείρηση θα ενημερώνει τους πελάτες για τις υπηρεσίες και δραστηριότητες που προσφέρουν οι άλλες επιχειρήσεις της περιοχής και στη συνέχεια αυτοί θα επιλέξουν τι τους ενδιαφέρει. Έτσι δημιουργείται ή πελατεία της περιοχής, από την οποία ωφελείται η κάθε επιχείρηση ξεχωριστά.

Οι προσφερόμενες υπηρεσίες και οι προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να διαφοροποιηθούν και να εξαρτώνται από το είδος της πελατείας. Δηλαδή άλλες υπηρεσίες και δραστηριότητες θα προταθούν σε μια ομάδα νέων που θέλουν να κάνουν δύσκολα σπορ στο βουνό, άλλες σε μια ομάδα οικολόγων που θέλουν να εξερευνήσουν τη φύση, άλλες σε μια ομάδα που τους ενδιαφέρουν τα θρησκευτικά μνημεία, άλλες σε μια ομάδα οικογενειών με παιδιά κτλ. Με άλλα λόγια μπορούν να προτείνονται «πακέτα» δραστηριοτήτων στους επισκέπτες. Όμως τα πακέτα αυτά είναι διαφορετικά από αυτά των τουριστικών γραφείων, διότι ενώ τα τουριστικά γραφεία οργανώνουν το ημερήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων των πελατών τους και τους υποχρεώνουν να το ακολουθήσουν, οι μεμονωμένες επιχειρήσεις προτείνουν μια σειρά δραστηριοτήτων από τις οποίες ο πελάτης θα επιλέξει αυτές που τον ενδιαφέρουν, ιδιαιτερότητα η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του τουρίστα που θέλει να κάνει εναλλακτικό τουρισμό.

Η οργάνωση αυτή μεταξύ των ομοειδών επιχειρήσεων μιας περιοχής καλό θα είναι να αναλαμβάνεται από ένα φορέα. Ο φορέας αυτός μπορεί να είναι δημόσιος πχ η Νομαρχία, ο Δήμος, αλλά μπορεί επίσης να είναι φορέας που δημιουργείται από τη συνεργασία του συνόλου των παραπάνω επιχειρήσεων. Ρόλος του θα είναι η δημιουργία και η προβολή της τουριστικής εικόνας της περιοχής, καθώς επίσης και η παροχή πληροφοριών για όλες τις συναφείς επιχειρήσεις που λειτουργούν στην περιοχή με λεπτομερείς πληροφορίες για τον τόπο και τις υπηρεσίες που προσφέρουν.

3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ & ΦΟΡΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ.

Η προώθηση ανάπτυξης του αγροτουρισμού εντάχθηκε στη στρατηγική της ΕΕ με στόχο:

- Τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας στην ύπαιθρο και
- Τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού

Για το σκοπό αυτό η ΕΕ θέσπισε χρηματοδοτικά προγράμματα για την προώθηση, μέσω επιδότησης, αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα προγράμματα αυτά είναι τα εξής:

1. Κανονισμός 1257/99
2. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) του Α', Β' και Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης
3. Προγράμματα Leader (Leader I, Leader II, Leader Plus).

Κύριος στόχος των παραπάνω προγραμμάτων είναι η αγροτική ανάπτυξη με οποιαδήποτε δράση. Ο αγροτουρισμός είναι μια από τις δράσεις που μπορούν να οδηγήσουν στην αγροτική ανάπτυξη. Σε ορισμένες μάλιστα περιοχές, ορεινές και απομονωμένες όπου η γεωργία και η κτηνοτροφία έχουν πολύ περιορισμένες δυνατότητες να αποφέρουν ικανοποιητικά εισοδήματα στον τοπικό πληθυσμό, ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πολύ σημαντική ευκαιρία για εξασφάλιση απασχόλησης στους κατοίκους τους.

Οι φορείς διαχείρισης των κονδυλίων των προγραμμάτων αυτών μπορεί να είναι το Υπουργείο Γεωργίας, οι Νομαρχίες, οι Περιφέρειες ή οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (Αναπτυξιακές Εταιρείες).

Επικουρική δράση έχουν: η ΑΤΕ, η ΠΑΣΕΓΕΣ, η ΓΓΙ, ο ΕΟΤ.

3.1 Κανονισμός 1257/99 (πρώην 950/97, 2328/91, 797/85)

Το πρόγραμμα τέθηκε σε εφαρμογή το 1985. Κύριος στόχος του είναι η βελτίωση της δομής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με αποτέλεσμα τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους. Δευτερεύον στόχος είναι η δημιουργία συμπληρωματικών εισοδημάτων στη γεωργία. Στα πλαίσια του δευτερεύοντος στόχου είναι η προώθηση αγροτουριστικών ή αγροβιοτεχνικών δραστηριοτήτων από τη γεωργική εκμετάλλευση. Κατά συνέπεια το Πρόγραμμα αφορά μόνο τους κατά κύριο επάγγελμα γεωργούς, αυτούς δηλαδή που τουλάχιστον το 51% του εισοδήματός τους προέρχεται από τη γεωργία – κτηνοτροφία.

Οι βασικές προϋποθέσεις για να ενταχθεί κάποιος στο πρόγραμμα είναι οι εξής:

- Να είναι κατά κύριο επάγγελμα γεωργός ή κτηνοτρόφος
- Να είναι μόνιμος κάτοικος ορεινής ή μειονεκτικής περιοχής

- Η επένδυση να πραγματοποιείται μέσα στα όρια της πιο πάνω περιοχής
- Θα πρέπει ο δικαιούχος να υποβάλει « σχέδιο βελτίωσης » της γεωργικής του εκμετάλλευσης.

Δικαιούχοι είναι φυσικά πρόσωπα, ωστόσο το Πρόγραμμα προβλέπει και την ενίσχυση συνεργαζόμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Το ποσοστό της επιδότησης είναι 50% του κόστους της επένδυσης ενώ για τους αγρότες που είναι κάτω των 40 ετών το ποσοστό της επένδυσης ανέρχεται στο 55%.

Η λειτουργία του προγράμματος από το 1986 έως το 1998 έδειξε ένα πολύ μικρό ενδιαφέρον των αγροτών στον αγροτουρισμό: μόνο το 9% των κονδυλίων απορροφήθηκαν από τον αγροτουρισμό, ενώ τα υπόλοιπα ποσά απορροφήθηκαν από τη φυτική παραγωγή (77%) και τη ζωική (14%). Το προβάδισμα στις αγροτουριστικές επενδύσεις μέσω αυτού του προγράμματος το έχει η Κρήτη και ακολουθούν η Ήπειρος, τα νησιά του Ιονίου και η Πελοπόννησος, γενικά περιοχές που είχαν παράδοση στον τουρισμό.

Το ίδιο διάστημα οι επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν αφορούν αποκλειστικά τη δημιουργία καταλυμάτων. Επιδοτήθηκαν 820 αγροτουριστικά καταλύματα, τα οποία περιλαμβάνουν 7600 κλίνες.

Φορέας διαχείρισης και ελέγχου είναι το Υπουργείο Γεωργίας με τα παραρτήματα ανά νομό, που είναι οι διευθύνσεις Γεωργίας.

3.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ)

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) έχουν περιφερειακά σκέλη, τα ΠΕΠ. Υπήρξαν τρία ΚΠΣ:

1^ο ΚΠΣ : 1988 – 1994

2^ο ΚΠΣ : 1994 – 2000

3^ο ΚΠΣ : 2000 – 2006

Τα ΠΕΠ είναι πολυτομεακές διαρθρωτικές παρεμβάσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην περιφέρεια. Καταρτίζονται από κάθε περιφέρεια στο πλαίσιο ενός στρατηγικού σχεδιασμού ανάπτυξης και περιλαμβάνουν Άξονες – Δράσεις – Μέτρα.

Ο αγροτουρισμός αποτελεί έναν από τους άξονες των ΠΕΠ. Δίνεται έμφαση σε έργα μεσαίας κλίμακας , βασικής υποδομής , προστασίας του περιβάλλοντος και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού.

Δικαιούχοι είναι οι τοπικοί φορείς, οι συλλογικοί φορείς και τα φυσικά πρόσωπα. Επιδοτούμενες δράσεις έχουν στον αγροτουρισμό, στην αγροβιοτεχνία, στα πολιτιστικά κέντρα, στους εκθεσιακούς χώρους, στη συντήρηση κτηρίων, στα πάρκα κτλ.

3.3 Πρόγραμμα Leader.

Η κοινοτική πρωτοβουλία Leader (Liaisons Entre Actions de Developpement de l' Economie Rurale , δηλαδή Δεσμοί Μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας), ξεκίνησε το 1991 και διήρκεσε έως το 2001. Η πρώτη του μορφή ήταν το Leader I (1991-1996) και συνεχίστηκε ως Leader II (1996 – 2001). Μετά τη λήξη του Leader II , το πρόγραμμα συνεχίζεται ως το 2006 ως Leader Plus.

Τα κύρια χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το Leader από τα άλλα προγράμματα είναι τα εξής:

1. Η χωρική προσέγγιση.

Παραβλέπονται τα διοικητικά όρια των περιοχών, πχ τα σύνορα των νομών, και χαράσσονται οι « περιοχές Leader », οι οποίες έχουν:

- Φυσική ομοιογένεια
- Κοινή ιστορία
- Εσωτερική κοινωνική συνοχή
- Κοινή ταυτότητα.

2. Η εκ των κάτω προς τα πάνω προσέγγιση.

Βασικός στόχος είναι η κινητοποίηση και συμμετοχή στην αναπτυξιακή στρατηγική όλων των τοπικών φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών, έτσι ώστε να επιτευχθεί ο μεγαλύτερος βαθμός ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης του τοπικού πληθυσμού.

3. Η διαχείριση μέσω των « Ομάδων Τοπικής Δράσης » (ΟΤΔ)

Τοπικοί δημόσιοι ή συλλογικοί φορείς (Νομαρχία, Δήμοι, Συνεταιρισμοί, Σύλλογοι κτλ) καθώς και ιδιώτες συστήνουν μια εταιρεία, την ΟΤΔ, η οποία σκοπό έχει τη διαχείριση του προγράμματος Leader στην περιοχή. Στην Ελλάδα έχει συσταθεί από μία τουλάχιστον ΟΤΔ σχεδόν σε κάθε νομό. Οι ΟΤΔ επιλέγουν τις επενδύσεις που θα επιδοτηθούν, αποφασίζουν για την κατανομή των πόρων και επιβλέπουν την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος. Ελέγχονται από τους φορείς που συμμετέχουν στην εταιρεία καθώς και από το Υπουργείο Γεωργίας, που είναι ο γενικός διαχειριστής του Προγράμματος στη χώρα.

4. Ο καινοτόμος χαρακτήρας των δράσεων.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και επιδοτούνται επενδύσεις που έχουν καινοτόμο χαρακτήρα για την περιοχή. Ο καινοτόμος χαρακτήρας των δράσεων Leader μπορεί να αφορά νέες μορφές αξιοποίησης τοπικών πόρων, νέα προϊόντα, νέες μεθόδους και νέες μορφές οργάνωσης, νέες απαντήσεις σε προβλήματα και αδυναμίες αγροτικών περιοχών και αγροτικής ανάπτυξης κτλ.

5. Διασύνδεση μεταξύ δράσεων, δηλαδή ολοκληρωμένη και πολυτομεακή προσέγγιση.

Το ίδιο το ακρωνύμιο της πρωτοβουλίας Leader (Δεσμοί Μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας) δίνει τη διάσταση της διασύνδεσης των δράσεων. Αυτό σημαίνει ότι οι δράσεις πρέπει να σχεδιάζονται και να λειτουργούν ως ένα συνεκτικό σύνολο και όχι ως μια σειρά αποσπασματικών ενεργειών. Επιδιώκεται η συμμετοχή όλων των φορέων της περιοχής και δράσεις σε πολλούς τομείς, έτσι ώστε αφ' ενός να δημιουργούνται συνεργασίες ανάμεσα στους διάφορους τομείς και αφ' ετέρου να αυξάνεται η γενικότερη αποτελεσματικότητα του Προγράμματος.

Το Leader χρηματοδοτεί προγράμματα τα οποία καταρτίζονται από τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς και αφορούν την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου στο σύνολο του με διάφορες δράσεις. Οι δράσεις πρέπει να έχουν χαρακτηριστικά καινοτομίας, δυνατότητας μεταφοράς τεχνογνωσίας, παλλαπλασιαστικότητας των αποτελεσμάτων, συμπληρωματικότητας με άλλες παρεμβάσεις, δημιουργίας θέσεων εργασίας, διαφοροποίησης της απασχόλησης και της παραγωγής κτλ.

Οι δράσεις αυτές μπορεί να είναι:

- Αγροτουρισμός.
- Μικρές επιχειρήσεις.
- Επαγγελματική κατάρτιση του αγροτικού πληθυσμού.
- Αξιοποίηση επί τόπου και εμπορία γεωργικής κτηνοτροφικής, δασοκομικής και αλιευτικής παραγωγής.
- Διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος.

Το Leader επιδοτεί μικρού μεγέθους επενδύσεις στο αγροτικό χώρο, χωρίς να είναι απαραίτητο η δραστηριότητα της επένδυσης να είναι συνδεδεμένη με τον πρωτογενή τομέα.

Δικαιούχοι μπορεί να είναι δημόσιοι φορείς, πχ οι Δήμοι, συνεταιρισμοί, σύλλογοι και ιδιώτες. Στην περίπτωση που ο δικαιούχος είναι ιδιώτης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να είναι μόνιμος κάτοικος της περιοχής όπου θα γίνει η επένδυση.

3.4 Πρόγραμμα Leader II.

Το Leader II είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αγροτική ανάπτυξη και αποτελεί τη συνέχεια του Leader I.

Εφαρμόστηκε κυρίως σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας ώστε να ενισχυθεί η προσπάθεια ανάκαμψης τους και να βελτιωθεί η ποιότητα της ζωής των κατοίκων των περιοχών αυτών.

Ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας στη χώρα μας έχει οριστεί το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Οι δράσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader II προωθούνται από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ). Στη χώρα μας οι Ομάδες Τοπικής Δράσης αποτελούν Αναπτυξιακές Εταιρείες (ΑΝ.ΕΤ), που είναι οι τοπικοί αναπτυξιακοί μηχανισμοί των παραγωγικών και κοινοτικών φορέων μιας αγροτικής περιοχής.

Τα μέτρα τα οποία περιλαμβάνει το πρόγραμμα Leader II αφορούν στην επαγγελματική κατάρτιση, στον αγροτουρισμό, στην παροχή στήριξης στις μικρές επιχειρήσεις, στην αξιοποίηση και εμπορία της γεωργικής και δασικής παραγωγής, της τοπικής αλιείας, στη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος.

Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος αφορούν:

- Στην ενθάρρυνση των υποδειγματικών τοπικών πρωτοβουλιών αγροτικής ανάπτυξης.
- Στην παροχή στήριξης σε δράσεις καινοτόμου, υποδειγματικού και μεταβιβάσιμου χαρακτήρα, οι οποίες παρουσιάζουν τις νέες οδούς που μπορεί να ακολουθήσει η αγροτική ανάπτυξη.
- Στην ανταλλαγή εμπειριών και στη μεταφορά τεχνογνωσίας.
- Στην παροχή στήριξης σε προγράμματα διακρατικής συνεργασίας, τα οποία προέρχονται από τοπικούς φορείς των αγροτικών περιοχών.

Στρατηγικός στόχος των προγραμμάτων των ΑΝ.ΕΤ. είναι η συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο με παρεμβάσεις που εξασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη της, δίνουν τη δυνατότητα συμπληρωματικού εισοδήματος και συμβάλουν στη μείωση της ανεργίας, στη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και στην προστασία του περιβάλλοντος.

3.5 Πρόγραμμα Leader +.

Η Leader + είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει ως βασικό σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου και την προσέλκυση των νέων, μέσω της υλοποίησης πλέγματος δράσεων που ικανοποιούν παράλληλα τις εθνικές και κοινοτικές προτεραιότητες για την Γ' Προγραμματική Περίοδο (απασχόληση, ισότητα, προστασία του περιβάλλοντος κτλ)

Επιδίωξη της πρωτοβουλίας είναι η ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών, με την καλύτερη αξιοποίηση των φυσικών, ανθρώπινων και οικονομικών πόρων τους, την ανακάλυψη νέων πηγών εισοδήματος και την παράλληλη προστασία της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς.

Στα πλαίσια της Leader +, οι άνθρωποι της υπαίθρου:

- Συμμετέχουν ενεργά και αποφασίζουν οι ίδιοι για την αναπτυξιακή προσπάθεια που γίνεται στην περιοχή τους
- Προβαίνουν σε μικρές επενδύσεις και δημιουργούν, παράλληλα, έναν ιδιαίτερα παραγωγικό ιστό
- Ενεργούν συλλογικά και μέσα από δίκτυα, στηρίζουν επιχειρηματικές δραστηριότητες και
- Κάνουν οι ίδιοι πράξη όσα οραματίζονται για τον τόπο τους.

Για τους παραπάνω λόγους, τα κέντρα λήψης αποφάσεων δεν βρίσκονται σε κάποιο απομακρυσμένο από τα προβλήματα της υπαίθρου γραφείο κεντρικής υπηρεσίας αλλά εκεί, στη δική τους περιοχή.

Η σημασία του plus (+) στο LEADER.

Παρά το γεγονός ότι το LEADER διατηρεί το περιεχόμενο των προηγούμενων εφαρμογών (LEADER I και LEADER II), ωστόσο, υπάρχει μια διαφοροποίηση που εκφράζεται με την προσθήκη του + (plus = επιπλέον). Το LEADER + επιδιώκει δηλαδή, κάτι επιπλέον από αυτό που προσφέρουν οι προηγούμενες εφαρμογές και εξακολουθούν να δίνουν σήμερα τα υπόλοιπα προγράμματα του Γ' Κ.Π.Σ

Ο πιλοτικός χαρακτήρας του προγράμματος εξασφαλίζεται κυρίως μέσω των δικτύωσης και των συνεργασιών. Κατά συνέπεια, δίνεται βάρος στη δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων, την κοινή προβολή και προώθηση, τη συνεργασία και τη συλλογική στήριξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που μπορούν να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και τη συμπληρωματικότητα των δράσεων.

Έτσι η έννοια «πιλοτικός» επιτυγχάνεται με:

- Την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ενσωματώνουν τις τοπικές ιδιομορφίες.
- Την εφαρμογή νέων μεθόδων που αξιοποιούν τόσο το ανθρώπινο δυναμικό όσο και τους φυσικούς και χρηματοδοτικούς πόρους της περιοχής.

- Τη διασύνδεση έργων/δράσεων ή και επιχειρήσεων όλων των τομέων της οικονομίας, οι οποίοι κατά παράδοση είναι ανεξάρτητοι.
- Την υιοθέτηση πρωτότυπων μορφών οργάνωσης και συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι του Leader +.

Το Εθνικό Πρόγραμμα Leader + έχει δύο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους:

1^{ος} ΣΤΟΧΟΣ: Η ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου, μέσω πιλοτικών εφαρμογών.

2^{ος} ΣΤΟΧΟΣ: Η ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών, σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται τοπικά με την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, η οποία διαρθρώνεται γύρω από ένα σημαντικό θέμα το οποίο χαρακτηρίζει την ταυτότητα της περιοχής, το “Θέμα συσπείρωσης”.

Τα “ Θέματα συσπείρωσης ” των τοπικών προγραμμάτων της χώρας μας είναι:

- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις περιοχές εφαρμογής
- Η χρήση σύγχρονης τεχνολογίας και τεχνογνωσίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων και η διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές με την ενδυνάμωση διακλαδικών και διατομεακών σχέσεων, κυρίως για μικρές παραγωγικές μονάδες.
- Η αξιοποίηση, προστασία και ανάδειξη φυσικών και πολιτιστικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης των περιοχών κοινοτικού ενδιαφέροντος NATURA 2000.

Σε ποιες περιοχές της χώρας εφαρμόζεται το Leader +.

Στην Ελλάδα, η πρωτοβουλία Leader + εφαρμόζεται σε ορεινές περιοχές χαρακτηρισμένες σύμφωνα με τον εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατάλογο των ορεινών, μειονεκτικών και με ειδικά προβλήματα περιοχών και νησιωτικές περιοχές, στις οποίες παρουσιάζεται η εντονότερη κοινωνικοοικονομική υστέρηση.

Ωστόσο σε αιτιολογημένες περιπτώσεις και εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις (γεωγραφική γεινίαση, ύπαρξη προβλημάτων αλλά παράλληλα αναπτυξιακών προοπτικών κτλ) περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα και μειονεκτικές περιοχές καθώς και περιοχές NATURA 2000.

Τα τοπικά προγράμματα Leader + είναι δυνατόν να υλοποιηθούν και σε περιοχές που καλύπτονται εν μέρει ή στο σύνολο τους από Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου – Ο.Π.Α.Α.Χ. Σ’ αυτές τις περιπτώσεις, η εφαρμογή του Leader + είναι δυνατή μόνο για δράσεις που:

- Δεν καλύπτονται από το ολοκληρωμένο πρόγραμμα (Ο.Π.Α.Α.Χ)

- Δεν θα συμπεριληφθούν τελικά στο σχεδιασμό του ολοκληρωμένου προγράμματος (Ο.Π.Α.Α.Χ)
- Λειτουργούν συμπληρωματικά ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα των δράσεων του ολοκληρωμένου προγράμματος (πχ συνεργασίες, δικτυώσεις κτλ)
- Εξασφαλίζουν την πιλοτική διάσταση του τοπικού προγράμματος και αναδεικνύουν την προστιθέμενη αξία της πρωτοβουλίας.

Φορείς υλοποίησης των τοπικών προγραμμάτων Leader +.

Τα τοπικά προγράμματα που εντάσσονται στα πλαίσια της πρωτοβουλίας σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (Ο.Τ.Δ). Πρόκειται για ανώνυμες αναπτυξιακές εταιρίες, οι οποίες αποτελούνται από συλλογικούς φορείς του ευρύτερου Δημόσιου ή Ιδιωτικού τομέα, όπως: η Τοπική Αυτοδιοίκηση (α' και β' βαθμού), Σύλλογοι, Παραγωγικά και Επιστημονικά Επιμελητήρια, Συνεταιρισμοί και Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών, επιστημονικοί φορείς, περιβαλλοντικές και λοιπές οργανώσεις, εκπρόσωποι εργαζομένων, ιδιώτες και άλλοι.

Τα βασικά χαρακτηριστικά των Ο.Τ.Δ είναι:

- Η μορφή Ανώνυμης Εταιρείας
- Η ευρεία συμμετοχή τοπικών φορέων
- Η εγκατάσταση στις συγκεκριμένες περιοχές
- Η ύπαρξη ικανής οικονομικής ευρωστίας
- Η στελέχωση με εξειδικευμένο και επαρκές ανθρώπινο δυναμικό.

Στα πλαίσια του Leader +, έχει εγκριθεί η υλοποίηση 40 τοπικών προγραμμάτων.

Ποιοι μπορούν να υποβάλλουν επενδυτική πρόταση στα πλαίσια ενός τοπικού προγράμματος Leader +.

Η υποβολή επενδυτικών προτάσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί από φυσικά ή νομικά πρόσωπα (ιδιώτες, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, επιχειρήσεις, Συνεταιρισμοί, Σύλλογοι κτλ)

Οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την υποβολή προτάσεων είναι:

- Να υπάρχει εγκεκριμένο πρόγραμμα Leader + στη συγκεκριμένη περιοχή
- Η επενδυτική πρόταση να εντάσσεται στη φιλοσοφία και το περιεχόμενο του τοπικού προγράμματος και
- Ο ενδιαφερόμενος να διαθέτει τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους.

Διαδικασία υλοποίησης των τοπικών προγραμμάτων Leader + και ένταξης των έργων – επενδύσεων.

Μετά την αξιολόγηση και επιλογή των 40 τοπικών προγραμμάτων, και των αντίστοιχων Ο.Τ.Δ που τα διαχειρίζονται, ακολουθούν οι παρακάτω ενέργειες:

- Ευρεία ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού
- Προκήρυξη του τοπικού προγράμματος, με σκοπό την υποβολή προτάσεων για έργα – επενδύσεις από τους ενδιαφερόμενους. Οι επενδυτικές προτάσεις πρέπει να συνταχθούν σύμφωνα με το πρότυπο το οποίο χορηγείται από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης.
- Αξιολόγηση των προτάσεων που υποβάλλονται, σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια και επιλογή αυτών που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του τοπικού προγράμματος.
- Υπογραφή σύμβασης μεταξύ της Ο.Τ.Δ και του επενδυτή, του οποίου η επενδυτική πρόταση εγκρίθηκε.

4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ.

Οι καιροί απαιτούν ένα καινούριο όραμα ανάπτυξης για τα Χανιά και την Κρήτη. Γύρω μας όλα αλλάζουν. Οι γειτονικές μας χώρες και οι περιφέρειες της Ελλάδας αποκτούν νέους ρόλους. Η Βόρεια Ελλάδα συνδέεται πιο στενά με την Κεντρική Ευρώπη, με τα νέα δίκτυα οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων. Η Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου ενοποίησε όλη τη Δυτική Ελλάδα. Η Κύπρος και η γειτονική Μάλτα μπήκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και θα συμμετέχουν πιο ενεργά στην ανάπτυξη της Μεσογείου. Οι χώρες στη Βόρεια Αφρική συνεργάζονται όλο και πιο στενά με την Ευρώπη. Η Τουρκία κάνει πολλά ανοίγματα στις Ευρωπαϊκές χώρες και ετοιμάζεται για τη μακρά πορεία προς την ένταξη.

Σήμερα στην Ευρώπη οι περιφέρειες διαδραματίζουν έναν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο σε σχέση με τις εθνικές οικονομίες. Αργά αλλά σταθερά, περνάμε σε μία Ευρώπη η οποία χαρακτηρίζεται από τις οικονομίες των περιθωρίων, όπου τα πλεονεκτήματα της κάθε μίας αναδεικνύονται και αξιολογούνται σε σχέση με τα πλεονεκτήματα των άλλων περιφερειών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τον περιφερειακό σχεδιασμό βάση των πλεονεκτημάτων που διαθέτει κάθε περιφέρεια, ώστε αυτή να είναι σε θέση να προσελκύει καινούργιες επιχειρήσεις, να εκπαιδεύσει το ανθρώπινο δυναμικό, να ενημερώνει τους πολίτες, να διαμορφώνει έναν πόλο ανάπτυξης και ευημερίας σε περιφερειακό επίπεδο.

Στα Χανιά τα πλεονεκτήματα πηγάζουν από τη στρατηγική τους θέση στην Μεσόγειο, την σπανιότητα του φυσικού περιβάλλοντος, την ποιότητα της αγροτικής παραγωγής, τη μεγάλη παράδοση πολιτισμού και την έντονη ανάπτυξη επιστημονικών και τεχνολογικών ιδρυμάτων.

4.1 ΧΑΝΙΑ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ – ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες προτάσεις για τις λεγόμενες εναλλακτικές μορφές τουρισμού τείνει να εξελιχθεί ο λεγόμενος θεματικός τουρισμός ή τουρισμός της υπαίθρου με τις διάφορες μορφές του όπως ο αγροτουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός και οι ειδικές δραστηριότητες.

Σιγά – σιγά και με σύνθεση πρωτοβουλιών από την πολιτεία και τους ιδιώτες επιχειρηματίες, αναδεικνύεται σε ένα σύνθετο και δυναμικό πυλώνα ανάπτυξης με πολλά πλεονεκτήματα και πολλές ωφέλειες, κυρίως για περιοχές που μέχρι σήμερα είναι λιγότερο ανεπτυγμένες.

Δεν είναι λίγοι άλλωστε αυτοί που υποστηρίζουν πως ο θεματικός τουρισμός σύντομα θα μπορεί να συνεισφέρει σε αυτό που λέμε τουριστική κίνηση που εκφράζεται κυρίως με την παραδοσιακή της μορφή.

Ο Αγροτουρισμός, είναι μια μορφή περιφερειακής ανάπτυξης, η οποία μπορεί να συμβάλει στην τοπική κοινωνία, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευμάρεια. Τα οφέλη που πηγάζουν από αυτόν λειτουργούν σε πολλαπλά επίπεδα (οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αγροτικής παραγωγής), μέσω μιας μορφής τουρισμού που σέβεται το υπάρχον περιβάλλον και τους φυσικούς – ανθρώπινους πόρους.

Επιτρέπει τη συνέχιση της παραγωγής παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων που πιθανώς να είχαν εκλείψει, διατηρεί ή αναβιώνει τέχνες που διαφορετικά θα είχαν «πεθάνει», συντηρεί τις μνήμες με την αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών εκδηλώσεων, γίνεται κανάλι επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών και δίνει προοπτικές δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας, ιδιαίτερα στους νέους και τις γυναίκες της περιφέρειας. Αντιπροσωπεύει επίσης την ευκαιρία να τεθεί σε μια νέα βάση η σχέση αστικού κέντρου- αγροτικής περιοχής και κυρίως των μειονεκτικών περιοχών.

Ο Αγροτουρισμός αποτελεί ένα επιχειρηματικό πεδίο με μέλλον και προοπτικές. Τα Χανιά είναι από τις πρώτες περιοχές στην Ελλάδα που ανέπτυξαν τον αγροτουρισμό, με την έννοια της αναπαλαίωσης ή της δημιουργίας παραδοσιακών οικισμών όπως είναι ο Βάμος και η Μηλιά. Προσφέρει επίσης καταλύματα τα οποία βρίσκονται μέσα στον αγροτικό χώρο ή σε αγροκτήματα και ξενώνες που προσφέρουν δραστηριότητες, όπως μαθήματα κρητικής κουζίνας, συλλογής βοτάνων, ελληνικής γλώσσας, παράδοσης, ιστορίας, ελληνικών χωρών, κεραμικής ή ακόμα και βιολογικής καλλιέργειας.

Ο Αγροτουρισμός μπορεί να δώσει ώθηση στις αγροτικές περιοχές που έχουν υποστεί τις επιπτώσεις της μειονεκτικής ανάπτυξης, της ερήμωσης, της γήρανσης του πληθυσμού, της απαξίωσης της αγροτικής οικονομίας. Με τον Αγροτουρισμό μπορεί να δοθεί απάντηση – διέξοδος στην ανεργία, με την παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την ανακαίνιση σπιτιών και αρχοντικών που αφέθηκαν στο χρόνο.

Επομένως, χάρη στη μορφολογία του εδάφους και το συνδυασμό βουνού και θάλασσας, ο Νομός Χανίων αποτελεί έναν παράδεισο για όσους αναζητούν την περιπέτεια και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Το ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων διαδρομών, E4 Alpine, που ξεκινάει από τα Πυρηναία Όρη και διασχίζει την Ελλάδα, συνεχίζεται από την Κίσαμο και καταλήγει στη Ζάκρο της ανατολικής Κρήτης. Διατρέχει σχεδόν όλο τον ορεινό όγκο του Νομού Χανίων, με διαδρομές που προσφέρουν μοναδικές συγκινήσεις στους εραστές της φύσης και της πεζοπορίας. Στα ημιορεινά και στα ορεινά θα δει ο περιηγητής μικρά παραδοσιακά χωριά, με πέτρινα σπίτια και στενούς δρόμους ξεχασμένα από τον χρόνο.

Σε χωριά που έχουν περισσότερη οργάνωση προσφέρονται ευκαιρίες για εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός ή ο οικοτουρισμός που παρέχει στον επισκέπτη τη δυνατότητα να διαμείνει σε παραδοσιακά, συνήθως αναπαλαιωμένα, αγροτικά καταλύματα, να γνωρίσει από κοντά την κρητική φύση και τον κρητικό τρόπο ζωής των ανθρώπων της υπαίθρου και να απολαύσει βιολογικά, ντόπια προϊόντα. Στον Βάμο στον Αποκόρωνα, τη Μηλιά και τη Σπηλιά στη Κίσαμο υπάρχουν οικισμοί με τέτοιο χαρακτήρα, προσελκύοντας το ενδιαφέρον εκατοντάδων επισκεπτών παγκοσμίως.

4.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ.

Α) Η ΜΗΛΙΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΗΛΙΑΣ.

Η ιστορία της Μηλιάς χάνεται μέσα στους αιώνες. Πρωτοκατοικήθηκε στο τέλος του 16^{ου} αιώνα και διατηρήθηκε μέχρι τα μέσα του 17^{ου} αιώνα όπου τότε ξεκληρίστηκε από τη χολέρα. Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο κατοικήθηκε και πάλι, καθώς αποτελούσε για δώδεκα οικογένειες το ιδανικό καταφύγιο από τους κατακτητές, λόγω της θέσης της η οποία περιτριγυρίζεται από βουνά και σκεπάζεται από αιωνόβιες καστανιές. Μετά το τέλος του πολέμου εγκαταλείφθηκε οριστικά και έκτοτε χρησιμοποιούνταν μονάχα σαν βοσκότοπος με αποτέλεσμα να ερημώσει, όπως και συνέβη με εκατοντάδες άλλους οικισμούς στην Κρήτη.

ΠΡΟΤΥΠΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.

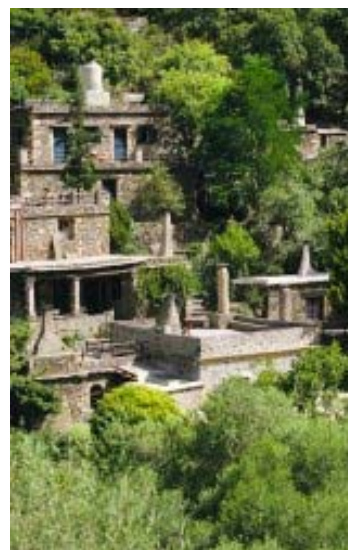

Στις πολυσυζητημένες έννοιες του αγροτουρισμού, της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου, των εναλλακτικών μορφών τουρισμού που τόσο διαφημίζονται αλλά παραμένουν στα λόγια, μια φωτεινή εξαίρεση δημιουργεί ελπίδες για νέες προοπτικές ανάπτυξης έστω και αν αυτές προέρχονται από ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Ο παραδοσιακός οικισμός Μηλιά, στην Κίσαμο, αποτελεί πρότυπο οικοτουρισμού αφού όχι απλά στηρίζεται στην παράδοση, το φυσικό περιβάλλον και την κουλτούρα του τόπου μας, αλλά έχει πετύχει την εξασφάλιση επισκεπτών, Ελλήνων και ξένων, και για τους δώδεκα μήνες του χρόνου. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου ότι η Μηλιά είναι η πρώτη σοβαρή προσπάθεια οικοτουρισμού στην Κρήτη η οποία το 2003 κατάφερε να αποσπάσει το πρώτο βραβείο στο Διεθνή διαγωνισμό Οικοτουρισμού που διοργανώνεται από τον SKAL INTERNATIONAL.

Σήμερα ο παραδοσιακός οικισμός μετράει δεκατέσσερα χρόνια λειτουργίας μέσα από τα οποία έγινε γνωστός όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο αλλά και διεθνώς. Η πορεία της ανακατασκευής του ωστόσο δεν ήταν

καθόλου εύκολη υπόθεση και χρειάστηκε κόπος, χρήμα, πείσμα και πολύ μεράκι από τους εμπνευστές και ιδιοκτήτες για να φτάσουν στο σημερινό αποτέλεσμα.

Η ιδέα της δημιουργίας του οικισμού γεννήθηκε το 1982 από τον κ. Ιάκωβο Τσουρουνάκη και τον κ. Γιώργο Μακράκη. Είναι οι άνθρωποι που κατείχαν το μεγαλύτερο μέρος της γης στο ερειπωμένο και επί χρόνια κατεστραμμένο οικισμό. Το 1990 και μετά από πολύχρονες προσπάθειες άδραξαν την ευκαιρία και υπέβαλαν μια ολοκληρωμένη πρόταση για επιχορήγηση τέτοιου είδους επενδύσεων, από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα INTEREG 1. Παράλληλα με δικά τους κεφάλαια, άρχισαν το έργο της αναπαλαίωσης και ανακατασκευής του οικισμού που κράτησε τέσσερα ολόκληρα χρόνια. Τον Απρίλιο του 1994 η Μηλιά άρχισε να δέχεται τους πρώτους επισκέπτες.

Όπως λέει σήμερα ο κ. Αναστάσιος Γούργουρας, συνιδιοκτήτης της Μηλιάς, « ο οικισμός αυτός έχει καταφέρει να κάνει γνωστό τον οικοτουρισμό στην Κρήτη. Διαφοροποιείται από άλλες προσπάθειες και η αλήθεια είναι πως όλοι εκφράζονται με βαρύγδουπες κουβέντες για τον οικοτουρισμό, αλλά κανείς δεν τον κάνει πράξη. Αν εξαιρέσουμε το Βάμο και άλλες μεμονωμένες περιπτώσεις, δεν υπάρχει δομημένη άποψη για το τι σημαίνει οικοτουρισμός και πως μπορεί να προάγει τον τουρισμό γενικότερα ως έννοια». Όπως υπογραμμίζει, « η Μηλιά παρέχει διαφορετικά πράγματα από αυτό που συνηθίζουμε να λέμε “κάνω τουρισμό”». Ο κ. Γούργουρας εξηγεί ότι το βασικό της στοιχείο είναι το εξαιρετικά ήσυχο περιβάλλον μέσα από το οποίο ο επισκέπτης καλείται να εμπνευστεί, να βιώσει την παραμονή του, να ξεκουραστεί.

Ο οικοτουρισμός, όπως και κάθε διαφορετική μορφή τουρισμού, δεν μπορεί να στηριχθεί από ιδιώτες μόνο. Χρειάζονται παράπλευρα έργα και υποδομές από την ίδια την πολιτεία. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην περίπτωση της Μηλιάς, το δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης όπως και ο δρόμος που οδηγεί στον οικισμό, φτιάχτηκαν από τους ιδιοκτήτες οι οποίοι εκ των υστέρων έλαβαν από το δήμο μέρος του ποσού που δαπάνησαν. Στην Μηλιά, δεν έχουν φτάσει ούτε τα δίκτυα της ΔΕΗ και του ΟΤΕ, πράγμα όμως που δεν επιδίωξαν οι δημιουργοί της.

Παρ' όλα αυτά, αποτελεί από μόνη της έναν κύριο προσορισμό πολλών Ελλήνων και άλλων πολιτών από ξένες χώρες, οι οποίοι αναζητούν μια διαφορετική οδό τουρισμού από τις συνηθισμένες. Παρέχει δε και προάγει τον φυσιολατρικό και οικολογικό τουρισμό, που στις μέρες μας επιδιώκεται από την συντριπτική πλειοψηφία των Γερμανών, Σουηδών, Δανών και άλλων Ευρωπαίων.

Όμως όπως τονίζει ο κ. Αναστάσιος Γούργουρας «ο τουρισμός έτσι και αλλιώς αλλάζει από χρόνο σε χρόνο. Μια «Μηλιά», ένας παραδοσιακός οικισμός, δεν μπορεί να φέρει την άνοιξη. Πρέπει να ευαισθητοποιηθούμε για να κάνουμε πρώτα το περιβάλλον καλό και έπειτα ο τουρισμός θα είναι δεδομένος».

Η Μηλιά είναι χτισμένη στην πλαγιά ενός βουνού που σχηματίζει μια μικρή κοιλάδα και είναι κυριολεκτικά περιτριγυρισμένη από ένα μοναδικό φυσικό περιβάλλον, το οποίο χαρακτηρίζεται από ποικιλία φυτών και δέντρων. Τη διασχίζει ένα ρυάκι που είναι και το φυσικό σύνορο ανάμεσα στις δύο πλαγιές, που έχουν διαφορετική σύσταση και βλάστηση. Αυτά είναι και τα στοιχεία που χαρίζουν στον τόπο μια τόσο μεγάλη ποικιλία χλωρίδας.

Από τη μία τα σχιστολιθικά πετρώματα με τις καστανιές, τα πλατάνια, τις βελανιδιές και τις κουμαριές, από την άλλη τα ασβεστολιθικά με τα αρωματικά φυτά, τα σπαρτά, τις ελιές, τις αχλαδιές, τις χαρουπιές και τους εντυπωσιακούς πέτρινους όγκους με τις τεράστιες κοιλότητες.

Η Μηλιά διαθέτει 13 δωμάτια-σπίτια. Σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν δωμάτια ξενοδοχείου, λόγω της διαφορετικότητας που έχουν το ένα με το άλλο, της διακόσμησης και της ατμόσφαιρας τους. Φτιαγμένα πάνω στα ερείπια των παλιών αγροτικών σπιτιών του οικισμού, με ντόπια υλικά (πέτρα και ξύλο) και διακοσμημένα με παλιά έπιπλα, κρατούν αναλλοίωτα τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Σε κάποια από τα σπίτια, κομμάτι της αρχιτεκτονικής τους είναι τα βράχια τα οποία υπήρχαν σταθερά στη θέση τους και χρησιμοποιήθηκαν από τους παλαιούς κατοίκους της Μηλιάς σαν κομμάτι του τοίχου. Η αρμονία των σπιτιών με το φυσικό περιβάλλον θυμίζει χαμένους παραδείσους.

Ηλεκτρισμός δεν υπάρχει. Οι βασικές ανάγκες του χώρου σε ενέργεια καλύπτονται από ηλιακούς συλλεκτές και από μια γεννήτρια. Το ζεστό νερό φτάνει στα σπίτια του οικισμού από μεγάλα καζάνια που ζεσταίνονται με ξύλο ενώ η θέρμανση εξασφαλίζεται παραδοσιακά με τζάκια και ξυλόσομπες.

ΜΕ ΤΙ ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΤΕ.

Κάθε νέα μέρα στη Μηλιά φέρνει μαζί της και μια σειρά εργασιών και ασχολιών. Η ζωή στη Μηλιά δεν περιστρέφεται γύρω από το άτομο-επισκέπτη. Ο τελευταίος αποτελεί μέρος του συνόλου και έχει την ευχέρεια να συμμετάσχει στις καθημερινές δουλειές του αγροκτήματος (όπως η φροντίδα των ζώων, το σκάλισμα και το πότισμα των καλλιεργειών κτλ) ή να ξεκουραστεί... παρακολουθώντας τους υπόλοιπους να δουλεύουν. Κάθε εποχή στον οικισμό έχει και τις δικές της απαιτήσεις: να μαζευτούν οι ελιές, οι ντομάτες, να πήξει το τυρί, να γίνει η τοικουδιά, να σκαλιστούν τα κηπευτικά, να παρασκευαστούν τα γλυκά του κουταλιού και οι μαρμελάδες.

Πεζοπορία:

Τα πεζοπορικά μονοπάτια προσκαλούν τους επισκέπτες να τα διαβούν και μέσα από το μικρό φαράγγι οδηγούν στο δάσος με τις καστανιές και όχι μόνο, σε μιάμιση ώρα στο σπήλαιο της Αγίας Σοφίας, καθώς και στο Τοπολιανό φαράγγι. Σε δύο ώρες βρίσκεστε στο Σηρικάρι, ένα γραφικό χωριό σε υψόμετρο 500μ, το οποίο πήρε το όνομα του από το επάγγελμα του σηρικάρη, δηλαδή αυτού που ασχολείται με τα μεταξωτά υφάσματα. Τον τελευταίο καιρό ετοιμάζεται και ένα καινούριο πεζοπορικό μονοπάτι, μήκους 16χλμ που σε πέντε ώρες θα σας φέρνει στο χωριό Μελισσιά.

Εκδρομές:

Η Φαλάσσαρνα, η Πολυρρήνεια, το Ελαφονήσι και η Παλαιόχωρα είναι προορισμοί στους οποίους μπορείτε να φτάσετε εύκολα και γρήγορα. Τόποι με ξεχωριστή ιστορία, που συναντάτε σε κάθε σας βήμα, δίνουν επιπλέον την δυνατότητα για κολύμπι και ξεκούραση.

Μαθήματα:

Στη Μηλιά προσφέρεται και η δυνατότητα της μάθησης. Ομάδες 20 έως 25 ατόμων (μαθητών σχολείων ή όχι) έχουν τη δυνατότητα να μάθουν τα μυστικά της παραδοσιακής κρητικής μαγειρικής, της παραδοσιακής βιολογικής καλλιέργειας κηπευτικών, την παρασκευή γλυκών και άλλων παρασκευών.

Β) ΒΑΜΟΣ, ΕΝΑ ΧΩΡΙΟ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Πρωτεύουσα της επαρχίας Αποκόρωνα, ο Βάμος απέχει μόλις 25χλμ από τα Χανιά. Πρόκειται για ένα γραφικό, πανέμορφο χωριό με αρχοντιά και παραδοσιακό χρώμα, με φιλόξενους κατοίκους και όμορφες εκκλησίες. Από την ιστορία ο Βάμος, μας είναι γνωστός για τις σκληρές μάχες που διεξήχθησαν ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τούρκους το 1866 και το 1896.

Σήμερα ο Βάμος, πέρα από τις μνήμες του, διακρίνεται και για το γεγονός ότι αποτελεί πρότυπο αγροτουριστικής ανάπτυξης. Στον Βάμο αναπτύσσονται βαθμιαία επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες καθαρά αγροτουριστικού χαρακτήρα ενώ η ευρύτερη περιοχή γίνεται πόλος έλξης ολοένα και περισσότερων επισκεπτών.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ «ΒΑΜΟΣ ΑΕ»

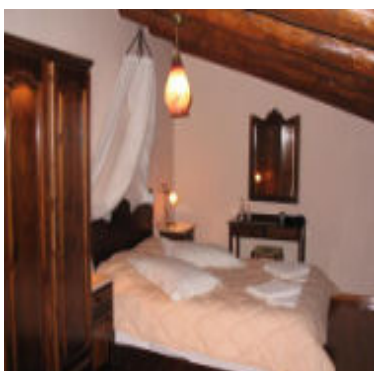
Το 1995 μια παρέα δέκα ατόμων που ζούσαν στην Αθήνα αποφάσισαν να επιστρέψουν στη γενέτειρά τους, το Βάμο. Από συγκυρία ενώθηκαν όλοι μαζί και αποφάσισαν να ζωντανέψουν το χωριό.

Τον Ιούλιο του 1995, σε ένα χωριό το οποίο υπήρχε από τις αρχές του αιώνα και λειτουργούσε ως καπηλειό δημιούργησαν μια ταβέρνα. Παράλληλα, αναστήλωσαν τρία παλιά σπίτια, τα οποία ανήκαν στις οικογένειες τους. Τα σπίτια αυτά λειτούργησαν ως ξενώνες το 1996 και διαθέτουν τζάκι, κάποιοι ξυλόσομπες, εξοπλισμένη κουζίνα, τηλεόραση, κλιματισμό και δικό τους μπάνιο.

Στη συνέχεια δημιούργησαν ένα παντοπωλείο, εκεί όπου οι γυναίκες του χωριού έφτιαχναν παραδοσιακά προϊόντα, γλυκά του κουταλιού, μαρμελάδες, ζυμαρικά, σαπούνη κα.

Το 1997 λειτούργησαν άλλα τρία σπίτια-ξενώνες, καθώς και το καφέ «Λιακωτό» όπου σερβίρεται το πρωινό. Την ίδια χρονιά διαπιστώνοντας τη μεγάλη ζήτηση των παραδοσιακών προϊόντων, έφτιαξαν μία οικοτεχνία όπου παρήγαγαν τα προϊόντα συστηματικά και τα προωθούσαν και εκτός του παντοπωλείου, στην Κρήτη, στην Αθήνα και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Στη συνέχεια άνοιξαν και δεύτερο παντοπωλείο στην αγορά των Χανίων «Το Μυροβόλο», ενώ παράλληλα άρχισαν να διοργανώνουν και μία σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων στην αίθουσα εκθέσεων «Το Ξόμπλι». Επίσης, διαμόρφωσαν ένα φανταστικό μουσείο στην αίθουσα «Φάμπρικα» - παλιό ελαιοτριβείο. Δημιούργησαν ακόμη ένα αγρόκτημα με βιολογικές καλλιέργειες (ελιές, κηπευτικά), καθώς και μια μικρή μονάδα κτηνοτροφίας, που εξυπηρετούσε τις ανάγκες της εταιρείας.

Την ίδια χρονιά μια ομάδα τριάντα ανθρώπων από όλη την Κρήτη, με βάση τη «Βάμος ΑΕ», σύστησαν την εταιρεία «ΜΙΝΩΑ ΤΕΡΨΗ Α.Ε», με στόχο να προωθήσουν τα κρητικά παραδοσιακά προϊόντα και εκτός Κρήτης.

Το 2006 μαζί με 16 ακόμα εταιρείες που κινούνται στο χώρο του εναλλακτικού τουρισμού, των παραδοσιακών προϊόντων και επαγγελμάτων, δημιούργησαν το δίκτυο αγροτουρισμού «Αποκόρωνα Κρήτης», για να κάνουν την επαρχία του Αποκόρωνα ένα ολοκληρωμένο κέντρο αγροτουρισμού.

Σήμερα έχοντας περάσει οκτώμισι χρόνια από τότε που ξεκίνησαν δειλά δειλά την προσπάθεια τους οι δέκα Βαμιανοί, διαπιστώνουν ότι είναι πρωτοπόροι σε αυτό το κομμάτι ανάπτυξης της περιφέρειας. Το χωριό Βάμος είναι η πρωτεύουσα του ομώνυμου δήμου που αριθμεί 3000 κατοίκους. Τα τελευταία χρόνια έχουν έρθει στο χωριό πολλοί αλλοδαποί, κυρίως Άγγλοι και Γερμανοί, οι οποίοι είτε αγοράζουν παλιά πέτρινα σπίτια και τα αναστηλώνουν είτε αγοράζουν έτοιμες κατοικίες είτε χτίζουν από την αρχή. Οι κάτοικοι του χωριού ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ πολλοί δουλεύουν ως εργάτες, λόγω της οικοδομικής δραστηριότητας.

Η «Βάμος ΑΕ», είναι λοιπόν μια εταιρεία που δραστηριοποιείται στον εναλλακτικό τουρισμό και καταφέρνει επιτυχώς να συνδυάσει τον πολιτισμό, το περιβάλλον, την παράδοση και διάφορες εμπορικές δραστηριότητες. Μερικά από τα παλαιότερα και ομορφότερα παραδοσιακά σπίτια του 19^{ου} αιώνα έχουν αναπαλαιωθεί και μετατραπεί σε ξενώνες με τεράστιες πέτρες, παλιά τζάκια και αυθεντική διακόσμηση σε συνδυασμό πάντα με όλες τις σύγχρονες ανέσεις. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την αναστήλωση είναι κυρίως πέτρα και ξύλο, η επίπλωση και γενικά ο διάκοσμος είναι επίσης από ντόπια υλικά, για να δένουν με το περιβάλλον.

Η ατμόσφαιρα που κυριαρχεί στους χώρους των ξενώνων, χαρίζει μοναδική άνεση και ηρεμία στους ενοίκους τους. Τα σπίτια είναι σκορπισμένα στην παλαιά γειτονιά του παραδοσιακού χωριού Βάμος. Το χωριό, κτισμένο σε ένα λόφο με ξεχωριστή θέα στις επιβλητικές κορυφές των Λευκών Όρων και η πολύ μικρή απόσταση από τις παραλίες του κρητικού πελάγους, εξασφαλίζει στον επισκέπτη την ευχάριστη συγκυρία να συνδυάζει την αισθητική του βουνού και της θάλασσας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.

Μέσω του τουριστικού γραφείου της «Βάμος ΑΕ» μπορούν οι επισκέπτες να συμμετάσχουν σε γεωργικές ασχολίες και σε διάφορες άλλες δραστηριότητες, να μαζέψουν χόρτα, να λάβουν μέρος στον τρύγο, να δουν από κοντά πως παράγεται το μέλι κτλ. Επίσης έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής, με διάφορους περίπατους σε μέρη ιδιαίτερου φυσικού κάλους , καθώς επίσης να γνωρίσουν και τα κρητικά παραδοσιακά προϊόντα.

Με μια επίσκεψη στο οινοπαντοπωλείο «το Μυροβόλο» στο χώρο του παλιού καπηλείου, μπορούν οι επισκέπτες να βρουν παραδοσιακά προϊόντα οικιακής χρήσης τα οποία τυποποιεί η «Βάμος ΑΕ» σε συνεργασία με τις νοικοκυρές του χωριού. Οι επισκέπτες θα βρουν ελαιόλαδο, λαδοτύρι, κρασί, τοικουδιά, ξυνόχοντρο, χυλοπίτες, πετιμέζι, αλάτι από αλυκές, μαρμελάδες, βότανα, γλυκά του κουταλιού, βιολογικά προϊόντα.

Γ) ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ ΣΑΡΡΗ

Στον οικισμό «Ξηροκάμπι» (σε απόσταση 18χλμ από τα Χανιά) ο επισκέπτης ανακαλύπτει ξανά τις εικόνες και τους ήχους, τα χρώματα τις γεύσεις και τα αρώματα της φύσης. Το βλέμμα απλώνεται από τις κορυφές των βουνών της Κρήτης, περνά μέσα από το πράσινο των δέντρων μέχρι να καθεί στο απέραντο γαλάζιο της θάλασσας. Στην αγκαλιά αυτού του ήσυχου και φιλόξενου τόπου, που οι παραδόσεις και τα έθιμα του κρατούν ως σήμερα, στο πλήρες και με σεβασμό ανακαινισμένο πατρικό σπίτι των ιδιοκτητών, δημιουργήθηκε ο «Ξενώνας Σαρρή». Με φιλοσοφία βασισμένη στα θεμέλια της παράδοσης των παππούδων μας, με υλικά την αγάπη και το σεβασμό στο περιβάλλον, την φύση και τον άνθρωπο.

Ο ξενώνας μπορεί να φιλοξενήσει 8 ή και 9 άτομα και διαθέτει: 4 κρεβατοκάμαρες με ανεξάρτητα μπάνια (η μια με οντάπαταράκι), καθιστικό με τζάκι, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα, θέρμανση, τζάκι και άλλες ανέσεις προκειμένου ο επισκέπτης να μπορεί να ξεκουραστεί και να χαλαρώσει από την καθημερινότητα.

Ο επισκέπτης εκτός από την άνετη διαμονή του σε ένα χώρο φτιαγμένο με μεράκι και όρεξη, έχει τη δυνατότητα να απολαύσει τα αγαθά της κρητικής

φιλοξενίας τα οποία είναι το κρασί φτιαγμένο από τα αμπέλια των ιδιοκτητών και φιλαγμένο με προσοχή και στοργή στο πέτρινο κελάρι του ξενώνα, φρέσκα λαχανικά και φρούτα βιολογικής καλλιέργειας, ψωμί και παξιμάδι ψημένα στον ξυλόφουρνο και κρητική τσικουδιά από το ρακοκάζανο το οποίο είναι εκεί για να μυήσει τους επισκέπτες στα μυστικά του.

Στον χώρο του ξενώνα οι επισκέπτες έχουν την δυνατότητα να δουν αυθεντικά εργαλεία και αντικείμενα αντιπροσωπευτικά των παραδοσιακών ασχολιών του τόπου.

Στην είσοδο του ξενώνα βρίσκεται ο ανθόκηπος με λουλούδια που πάντα στόλιζαν τις Κρητικές αυλές αλλά και ποικιλία ιαματικών και αρωματικών βοτάνων της Κρήτης όπως πχ, δυόσμο, ρίγανη, δεντρολίβανο, χαμομήλι, δάφνη,

φασκόμηλο, λεβάντα, Λουΐζα, αλόη, θυμάρι κτλ.

Η πραγματική γνωριμία με τον τόπο ολοκληρώνεται με διαδρομές στη φύση, μέσα από μονοπάτια και αγροτικούς δρόμους. Οι διαδρομές αυτές μπορεί να είναι μικρών ή μεγάλων αποστάσεων ανάλογα με την επιθυμία του επισκέπτη.

Το Ξεροκάμπι βρίσκεται σε θέση αμφιθεατρική με θέα τον κάμπο με τις ελιές και τα αμπέλια μέχρι τη θάλασσα. Το βλέμμα απλώνεται από τις κορυφές των κρητικών βουνών, περνά μέσα από το πράσινο των δέντρων μέχρι να βουτήξει στο απέραντο γαλάζιο της θάλασσας.

Οι κάτοικοι του χωριού είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, δεμένοι με τη γη και τις παραδόσεις τους. Ο επισκέπτης θα μπορεί να απολαύσει τη γνησιότητα και την αμεσότητα της Κρητικής φιλοξενίας σε κάθε του επαφή μαζί τους.

Κόσμημα για την περιοχή αποτελεί η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, κτίσμα βυζαντινό του 18^{ου} αιώνα αναπαλαιωμένο από την υπηρεσία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, στο τέλος του οικισμού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.

Ο επισκέπτης θα μπορεί αν το επιθυμεί να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις δραστηριότητες καλλιέργειας και παραγωγής των προϊόντων του αγροκτήματος, αξιοποιώντας έτσι δημιουργικά το χρόνο του.

ΤΡΥΓΟΣ.

Στην Κρήτη ανακαλύφθηκε το αρχαιότερο πατητήρι – οινοποιείο στον κόσμο (Αρχάνες) καταγόμενο από τα τέλη της Μινωικής εποχής. Πιστοί στην παράδοση που θέλει την Κρήτη μια από τις ιδιαίτερες οινοπαραγωγούς περιοχές της Ελλάδας, σε μικρή απόσταση από τον ξενώνα βρίσκονται τα αμπέλια των ιδιοκτητών του ξενώνα.

Σε έκταση 2,5 στρεμμάτων καλλιεργούνται τρεις διαφορετικές ποικιλίες αμπελιού. Γι' αυτό ο τρύγος και το πάτημα των σταφυλιών γίνεται σε τρεις φάσεις:

-τέλη Αυγούστου γίνεται ο τρύγος και το πάτημα των σταφυλιών, των πρώιμων παραδοσιακών Κρητικών ποικιλιών Λιάτικο και Κοτσιφάλι.

-το πρώτο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου γίνεται ο τρύγος και το πάτημα της μεσοπρώιμης ποικιλίας Σιράχ

-τέλος, στα τέλη Σεπτεμβρίου γίνεται ο τρύγος και το πάτημα της όψιμης ποικιλίας Ρωμέικο.

Οι επισκέπτες μπορούν να συμμετέχουν στις Διονυσιακές δραστηριότητες του τρύγου και του πατήματος είτε παρακολουθώντας τις διαδικασίες παραγωγής του κρασιού είτε λαμβάνοντας ενεργά μέρος αν το επιθυμούν. Και βέβαια έχουν την δυνατότητα να περιηγηθούν στο πετρόχτιστο κελάρι δοκιμάζοντας τις ποικιλίες των κρασιών. Επίσης κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν οι επισκέπτες τις διάφορες καλλιεργητικές δραστηριότητες του αμπελιού.

ΡΑΚΟΚΑΖΑΝΟ.

Η τοικουδιά ή ρακί είναι οινοπνευματώδες διαυγές ποτό που παρασκευάζεται από τα «στράφυλλα» (τα φλούδια των σταφυλιών, αφού πάρουμε το μούστο για το κρασί) με τη διαδικασία της απόσταξης. Στον ξενώνα υπάρχει το παραδοσιακό αποστακτήριο της οικογένειας που λειτουργεί ανελλιπώς από το 1927 κάθε Οκτώβριο και Νοέμβριο. Απαραίτητο συστατικό της διαδικασίας της απόσταξης είναι η συντροφιά, τα τοπικά εδέσματα και τα τραγούδια τα οποία δημιουργούν μια πραγματική Διονυσιακή ατμόσφαιρα την οποία θα έχουν την δυνατότητα να απολαύσουν από κοντά οι επισκέπτες.

ΕΛΑΙΟΣΥΛΟΓΗ.

Το ελαιόλαδο είναι η πιο πλούσια και υγιεινή τροφή που συνδυάζει με τρόπο μοναδικό τη γευστική απόλαυση με την υγιεινή διατροφή. Ελιά και ελαιόλαδο υπάρχουν στην Κρήτη από το 2800 π.Χ, έναν τόπο που η γεωγραφία και το κλίμα του νομίζει κανείς ότι υπάρχουν για το ευλογημένο αυτό δέντρο. Το ελαιόλαδο το οποίο παράγεται από τις ελιές είναι παρθένο, έχει βαρύ χρυσοπράσινο χρώμα, είναι διαυγές, πυκνής ρευστότητας, γεμάτης γεύσης και ευχάριστου αρώματος με χαμηλή οξύτητα. Οι επισκέπτες εκτός από τη δυνατότητα να γεύονται και να χρησιμοποιούν τα εξαιρετικής ποιότητας προϊόντα της ελιάς, θα μπορούν αν το επιθυμούν να παρακολουθούν και να συμμετέχουν στις διαδικασίες ελαιοσυλογής κατά τους χειμερινούς μήνες, από Νοέμβριο έως Φεβρουάριο.

ΟΠΩΡΩΝΑΣ – ΚΗΠΟΣ.

Στο κτήμα οι επισκέπτες θα βρουν ποικιλία οπωροφόρων δέντρων βιολογικής καλλιέργειας και ανάλογα με την εποχή θα μπορούν να γεύονται τους καρπούς τους όπως: βερίκοκα, δαμάσκηνα, ροδάκινα, μούρα, κορόμηλα, τζάνερα, λεμόνια, πορτοκάλια, σύκα, σταφύλια. Ο κήπος του σπιτιού προσφέρει στον επισκέπτη την δροσιά και την γεύση των ντόπιων εποχιακών λαχανικών.

ΨΩΜΙ – ΠΑΞΙΜΑΔΙ.

Στον ξενώνα ο ξυλόφουρνος ψήνει το ψωμί και το χαρακτηριστικό Κρητικό παξιμάδι. Η μυρωδιά του ξύλου και του ψημένου ψωμιού ξυπνά τις αισθήσεις και τις προετοιμάζει για την απόλαυση της γεύσης που ακολουθεί. Οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν από κοντά όλη αυτή τη διαδικασία παρασκευής του ψωμιού.

4.3 ΑΛΛΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ.

➤ VILLA IRENE.

Η Βίλα Ειρήνη, βρίσκεται στο κέντρο του χωριού Σπηλιά στο Κολυμπάρι Χανίων.

Πρόκειται για μια πετρόχτιστη βίλα δύο ορόφων όπου ο κάθε όροφος φιλοξενεί 2-5 άτομα.

Η Βίλα Ειρήνη βρίσκεται σε άριστη θέση για της εξερεύνηση της δυτικής Κρήτης και είναι επίσης ο ιδανικός προορισμός για διαμονή και χαλάρωση.

Οι πέτρινες ηλιόλουστες ταράτσες, προσφέρονται μοναδικά για ξεκούραση με θέα μια καταπράσινη πεδιάδα με ελαιόδεντρα και πορτοκαλιές.

Υπάρχουν δυο όμορφες παλιές εκκλησίες, ο Αρχάγγελος Μιχαήλ κτίσμα του 5^{ου} αιώνα και η Παλαιοχριστιανική Εκκλησία της Ροτόντας (εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου) Βυζαντινού ρυθμού 14^{ου} αιώνα, ένα από τα πιο καλοδιατηρημένα και ομορφότερα μνημεία της Κρήτης, της οποίας το αρχιτεκτονικό ύφος δεν μπορεί να βρεθεί οπουδήποτε αλλού στο νησί.

➤ ΚΙΣΣΑΜΙΤΙΚΟΙ ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΙ.

Οι Κισσαμίτικοι Ανεμόμυλοι βρίσκονται στο Δραπανιά Κισσάμου στο Νομό Χανίων.

Πρόκειται για ένα συγκρότημα του οποίου τα οικήματα μοιάζουν με ανεμόμυλους και αποτελείται από 24 συνολικές κλίνες. Στο συγκρότημα αυτό μπορούν οι επισκέπτες να παρακολουθήσουν διάφορα μαθήματα, πχ μαθήματα ψαρέματος καθώς ο ιδιοκτήτης του συγκροτήματος διαθέτει σκάφος

Θαλάσσης καθώς επίσης συνεργάζεται και με μια σχολή καταδύσεων. Αν όμως η θάλασσα δεν είναι αρκετή οι επισκέπτες μπορούν να συμμετέχουν σε διάφορες αγροτικές δραστηριότητες. Άλλες δραστηριότητες και ενδιαφέροντα για τους επισκέπτες μπορεί να είναι οι οικολογικές περιηγήσεις, οι επισκέψεις σε ιστορικά αξιοθέατα, μαθήματα Ελληνικής Γλώσσας και Ελληνικών χωρών, μαθήματα κεραμικής, μαθήματα ύφανσης, μαθήματα Ελληνικής κουζίνας και διάφορες εκδηλώσεις σχετικά με τη λαϊκή τέχνη και παράδοση.

➤ ΜΕΤΟΧΙ ΚΙΝΔΕΛΗ

Το Μετόχι Κινδελή είναι ένα αγρόκτημα που έχει τις ρίζες του στην όψιμη ενετοκρατία, από αυτά που τροφοδοτούσαν την πόλη των Χανίων με φρούτα και λαχανικά. Σήμερα, αιώνες μετά, συνεχίζει να παράγει μια ποικιλία από φρούτα, φράουλες, αχλάδια, βερίκοκα, ροδάκινα, αβοκάντο, μανταρίνια, πορτοκάλια και άλλα. Η παραγωγή του κτήματος είναι πιστοποιημένα από τη ΔΗΟ, τον Ελληνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων.

Με την είσοδο στο Μετόχι Κινδελή ο επισκέπτης περνά σ' έναν άλλο κόσμο. Το μετόχι διαθέτει πολλούς κοινόχρηστους εξωτερικούς χώρους, με πιο εντυπωσιακό αυτόν της εσωτερικής κεντρικής αυλής. Στρωμένη με μεγάλα βότσαλα και περιτριγυρισμένη από μικρά σπιτάκια, τα οποία αποτελούσαν τις κατοικίες των ανθρώπων που δούλευαν στο κτήμα, αποτελεί μια ιδανική εισαγωγή στην ιδιαίτερη ατμόσφαιρα του αγροκτήματος και των ξενώνων του.

➤ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ.

Μοναδικές διακοπές για όλες τις εποχές στην παραδοσιακή κατοικία Μαγδαληνή που χρονολογείται από το 18ο αιώνα. Η κατοικία ανακαινίστηκε το 2004 με πολύ μεράκι και σεβασμό προς την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Κρήτης με βασικά υλικά την πέτρα και το ξύλο.

Η ιδέα για τη δημιουργία της παραδοσιακής κατοικίας Μαγδαληνή βασίστηκε στην ανάγκη αλλαγής των τυποποιημένων τουριστικών παροχών.

Έτσι δημιουργήθηκε η κατοικία σε ένα κτήμα στο χωριό Γαβαλοχώρι, ένα από τα πιο όμορφα χωριά στην Κρήτη.

Οι πελάτες έλκονται κυρίως από το γεγονός ότι η περιοχή δεν θεωρείται προορισμός μαζικού τουρισμού, κάτι που αποτελεί και το κλειδί της επιτυχίας αυτής της παραδοσιακής κατοικίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Στην εποχή της μαζικής παραγωγής τουριστικών υπηρεσιών και της τυποποιημένης συμπεριφοράς, όλο και περισσότερο καθίσταται αναγκαία από πολλούς η πνευματική και ψυχική ξεκούραση, μακριά από τα κοσμοπολίτικα τουριστικά κέντρα, τα ψεύτικα χαμόγελα και την τυποποιημένη συμπεριφορά και τα τουριστικά προϊόντα αμφίβολης ποιότητας.

Με τον αγροτουρισμό ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να βιώσει εμπειρίες που δεν είχε την ευκαιρία να γνωρίσει στην πόλη, σε ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον από αυτό που έχει συνηθίσει να ζει, να ανταλλάξει ιδέες και σκέψεις με την οικογένεια που τον φιλοξενεί και με τον τρόπο αυτό να νοιώσει οικείος, να γίνει «ένα» με την αγροτική οικογένεια, να συμμετέχει στη ζωή και στα προβλήματα της.

Αυτό που προσπαθεί να καταφέρει ο αγροτουρισμός είναι να δώσει έμφαση στη μικρή μονάδα οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής, με την ανάπτυξη των λεγόμενων συναφών δραστηριοτήτων, που δεν περιορίζονται μόνο στην ενοικίαση κάποιων καταλυμάτων, ενώ μέσα από αυτές τις δραστηριότητες πραγματοποιείται η αναβίωση παραδοσιακών πολιτιστικών εθίμων.

Στον αγροτουρισμό, η ανάπτυξη επιχειρηματικών παραγωγικών πρωτοβουλιών ανήκει κατά το μεγαλύτερο ποσοστό στον τοπικό πληθυσμό. Οι απλοί κάτοικοι του χωριού μπορούν να έχουν επιχειρηματικές ικανότητες σε λανθάνουσα κατάσταση και απλά να μην τους είχε δοθεί ποτέ η ευκαιρία μέχρι τώρα να τις αξιοποιήσουν, με τον αγροτουρισμό όμως μπορεί να επιτευχθεί ή αφύπνιση αυτής της εν δυνάμει επιχειρηματικότητας, διότι η εφαρμογή του αγροτουρισμού είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης ενός τόπου με πολλαπλές παρεμβάσεις που συγκλίνουν αλλά και οδηγούν στην ευημερία του τοπικού πληθυσμού.

Ο αγροτουρισμός είναι μια μορφή δευτερεύουσας απασχόληση που μπορεί να προσφέρει πολλές ευκαιρίες σε πολλούς αγρότες. Ο αγροτουρισμός ορίζεται ως ένα συνδυασμός των φυσικών πόρων και προϊόντων των αγροτικών δραστηριοτήτων με μια τουριστική δραστηριότητα. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βιώσουν ένα ευρύ φάσμα από αγροτικά προϊόντα και υπηρεσίες που εκτείνονται από παροχή φιλοξενίας ύπνου και πρωινού μέχρι τη συμμετοχή των επισκεπτών σε εκδηλώσεις, εκδρομές ή και εναλλακτικές δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη φύση, το περιβάλλον, την αγροτική ζωή κτλ.

Τα οφέλη του αγροτουρισμού για την τοπική αγροτική οικονομία είναι ποικίλα. Καταρχήν ο αγροτουρισμός μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες διαφοροποίησης των μέχρι τώρα δραστηριοτήτων για τους ντόπιους αγρότες, προκειμένου αυτοί να αυξήσουν τα εισοδήματά τους και να ενδυναμώσουν τη βιωσιμότητα των αγροτικών δραστηριοτήτων τους. Επίσης ο αγροτουρισμός μπορεί να είναι ένα άριστο εργαλείο εκπαίδευσης του κοινού για τη σημασία της γεωργίας και της συμβολής της στην οικονομία της χώρας και στην ποιότητα ζωής και μπορεί να παρέχει κίνητρα διατήρησης της γεωργικής γης. Επίσης ο αγροτουρισμός μπορεί να ενισχύσει την ελκυστικότητα και τη ζήτηση

τοπικών αγροτικών και μη προϊόντων, να ενισχύσει τις προσπάθειες τοπικού marketing και να δημιουργήσει ευκαιρίες αύξησης στα τουριστικά προϊόντα της ευρύτερης περιοχής, ακόμα και αν αυτά είναι προϊόντα μαζικού τουρισμού, καθώς επίσης μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες άμεσης στόχευσης αγορών που μπορούν να ενισχύσουν την οικονομική δραστηριότητα και να εξαπλώσουν τα οφέλη σε πολλές κοινότητες στη χώρα.

Η δικτύωση είναι ένα από τα βασικότερα στοιχεία που ευνοούν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και συμβάλλουν θετικά στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον αγροτικό χώρο είναι στην πλειοψηφία τους μικρές. Το γεγονός αυτό ευνοεί τη δημιουργία δικτύων μικρών επιχειρήσεων, τα οποία μπορούν να συνεισφέρουν στη συνολική ανάπτυξη των προορισμών, πράγμα το οποίο συμβαίνει τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Η έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα που αποδίδει ο αγροτουρισμός, η έμφαση στην ανάπτυξη επιχειρηματικών και μη πρωτοβουλιών, η βελτίωση των όρων ζωής, συνεπακόλουθη μιας βελτίωσης των υποδομών και της παραγωγικής διαδικασίας, η ενεργοποίηση συλλογικών τοπικών φορέων προς την κατεύθυνση της διαδικασίας της ανάπτυξης του μικρού τόπου και ακόμα η ολοκληρωμένη παρέμβαση στον μικρό τόπο, συνθέτουν την ουσία της ενεργοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, μέσα από μια σειρά αλυσιδωτών θετικών διεργασιών που συντελούνται σε τοπικό επίπεδο.

Η αγροτουριστική επιχείρηση, όσο και αν χαρακτηρίζεται από μοναδικά και ιδιαίτερα στοιχεία, τόσο σε ότι αφορά τις δραστηριότητες της όσο και σε σχέση με την προσωπικότητα του δημιουργού της, είναι σαφές ότι δεν διαφέρει σε τίποτε από οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση.

Οι κοινοτικοί πόροι, τα προγράμματα Leader, ΠΕΠ, και όλα όσα ίσχυαν και ισχύουν τα τελευταία χρόνια, συνέβαλαν ώστε να γίνουν πολλά έργα τα οποία αναζωογόνησαν την ύπαιθρο. Κάποια βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ πολλοί είναι οι υποψήφιοι που περιμένουν τις νέες προκηρύξεις. Δύσκολα θα υποστήριζε κανείς ότι τα μέχρι τώρα δείγματα αποτέλεσαν τις ιδανικές αγροτουριστικές επιχειρήσεις. Αυτό το οποίο πρέπει να γίνει κατανοητό από τους επιχειρηματίες και την κοινή γνώμη είναι ότι τα προγράμματα επιχορηγήσεων αποτελούν απλώς ένα βοήθημα. Το βοήθημα αυτό είναι πολύ σημαντικό αναμφίβολα, ιδιαίτερα για τον άνθρωπο της υπαίθρου που αντιμετωπίζει το πρόβλημα του χαμηλού εισοδήματος και δεν είναι επιχειρηματίας, δεν αρκεί όμως για να δημιουργήσει μια άρτια και ολοκληρωμένη αγροτουριστική επιχείρηση. Η αγροτουριστική δραστηριότητα είναι μια επιχείρηση όπως κάθε άλλη με ρίσκο, ευθύνες, ανάγκη για κεφάλαιο αλλά και για συνεχή εντοπισμό των αναγκών της αγοράς. Αγροτουριστική επιχείρηση δεν είναι απλώς και μόνο ένα κατάλυμα στην ύπαιθρο. Είναι ένα πλέγμα δραστηριοτήτων, είναι ο εντοπισμός, η αξιοποίηση των παραδοσιακών στοιχείων και των μοναδικών χαρακτηριστικών, μια ολιστική ανάπτυξη ολόκληρης της περιοχής, των υποδομών της, των δράσεων που μπορούν να αναπτυχθούν, προκειμένου να προσφερθεί ένα πλήρες προϊόν. Η επιχορήγηση από μόνη της δεν αρκεί για να θεωρήσουμε ότι

επιτελέστηκε ο στόχος της δημιουργίας και της προσφοράς του αγροτουρισμού.

Αναμφίβολα, το κλειδί για την παροχή μιας άρτιας αγροτουριστικής υπηρεσίας είναι η εκπαίδευση και η ενημέρωση. Αυτές είναι που θα θέσουν τις βάσεις, αρχικά για την κατανόηση του πλήρους πλέγματος της λειτουργίας του αγροτουρισμού, της άρτιας παροχής υπηρεσιών, της δημιουργίας εξειδικευμένων στελεχών που ξέρουν πώς να προσφέρουν το καλύτερο, αλλά και πώς να επωφεληθούν τα μέγιστα από την επιχείρησή τους. Από τις υπηρεσίες εστίασης και φιλοξενίας έως τη διοργάνωση εκδρομών, ξεναγήσεων, αθλημάτων και άλλων δραστηριοτήτων, η εκπαίδευση είναι αυτή που θα θεμελιώσει το κεφάλαιο αγροτουρισμός.

Είναι λοιπόν, πολύ σημαντικό να ασχολούμαστε με τον αγροτουρισμό, για να μπορέσουμε να κρατήσουμε τον κόσμο στην ύπαιθρο, να τονώσουμε την αγροτική ζωή και να ενισχύσουμε το οικονομικό εισόδημα. Για να σταματήσουν να ερημώνουν τα ορεινά χωριά και οι μειονεκτικές περιοχές της Ελλάδας που για διάφορους λόγους δεν είχαν μέχρι πρόσφατα την ευκαιρία ανάπτυξης και αξιοποίησης. Είναι επίσης σημαντικός ο αγροτουρισμός, για να μπορέσουμε να κρατήσουμε τους νέους στον τόπο τους και να δώσουμε διέξοδο από την ανεργία.

Με τον αγροτουρισμό, πετυχαίνουμε την παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την ανακαίνιση σπιτιών και αρχοντικών που αφέθηκαν στο χρόνο. Μέσω του αγροτουρισμού, προβάλλεται η πολιτιστική κληρονομιά, η μοναδικότητα της κάθε περιοχής που χάνεται και διαβρώνεται. Σήμερα υπάρχουν περίπου 5000 ορεινές περιοχές που αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο, είτε να εξαφανιστούν ολοκληρωτικά λόγω της αραιοκατοίκησης που συνδέεται με τη μεγάλη ηλικία, είτε να αποκτήσουν έναν εντελώς νέο πληθυσμό που τυχαίνει να φτάσει εκεί σαν μετανάστης από κάποια άλλη χώρα, κινδυνεύοντας έτσι να χαθεί ένα μεγάλο κομμάτι ιστορικής συνέχειας. Σε συνδυασμό με την ανάγκη να συγκροτήσουν τις δυναμικές τους, σε μια διαδικασία ευαισθητοποίησης και αναστροφής πορείας δραστηριοποίησης των νέων ανθρώπων, ο αγροτουρισμός θα αποτελέσει το μεγάλο κίνητρο. Παράλληλα δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός ότι αποτελεί μια ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων της Ευρώπης, καθώς και των κοινωνιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια αυτά παρ' όλες τις διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις.

Τώρα που τα σημάδια κορεσμού του κλασικού μοντέλου τουρισμού έχουν αρχίσει να γίνονται εμφανή και τα οφέλη άρχισαν να ισοσκελίζουν τα προβλήματα, είναι φανερό πως πρέπει να αναζητήσουμε νέες διεξόδους και μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης. Σήμερα αρχίζει να γίνεται αντιληπτό ότι η ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα ο αγροτουρισμός, ο οποίος χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον είναι η πλέον κατάλληλη μορφή τουρισμού και συμβάλλει στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης, στη διαπαιδαγώγηση των πολιτών ως προς την ανεκτικότητα της όποιας διαφοράς τους και την προστασία των φυσικών πόρων της ηπείρου.

Η Ελλάδα δεν θα σταματήσει να είναι συνδεδεμένη με τον μαζικό τουρισμό, διαθέτει όμως εξαιρετικούς και ποικίλους τουριστικούς

πόρους που μπορούν να αξιοποιηθούν και να αναδείξουν ένα νέο εναλλακτικό πρόσωπο, ένα ήπιο τουριστικό μοντέλο, ένα ποιοτικό προϊόν προσανατολισμένο σε ένα εξίσου ποιοτικό τμήμα της αγοράς.

Ο αγροτουρισμός δεν είναι απλώς μια μορφή τουρισμού, είναι μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο ζωής, μια νέα πραγματικότητα, ένα όραμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

1. Αγροτουρισμός.....	3
1.1 Η σημασία του αγροτουρισμού.....	4
1.2 Αγροτουρισμός: Μια πολυδιάστατη δραστηριότητα.....	5
1.3 Οι δραστηριότητες στον αγροτουρισμό.....	7
1.4 Αγροτουρισμός: Μοχλός ανάπτυξης της υπαίθρου.....	9
1.5 Στρατηγική και τακτικές για τον αγροτουρισμό.....	11
1.6 Στόχοι του αγροτουρισμού.....	13
1.7 Μορφές του αγροτουρισμού.....	16
1.8 Τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη του αγροτουρισμού.....	20
1.9 Το αγροτουριστικό προϊόν.....	21
1.10 Το προφίλ του αγροτουρίστα.....	24
2. Βασικές αγροτουριστικές επιχειρήσεις διαμονής και εστίασης.....	25
2.1 Διαμονή – Ξενώνες – Καταλύματα.....	26
2.2 Εστίαση – Εστιατόρια – Ταβέρνες.....	27
2.3 Επιτυχής λειτουργία του αγροτουριστικού εστιατορίου.....	29
2.4 Άλλου είδους αγροτουριστικές επιχειρήσεις.....	31
2.5 Η ποικιλία των δραστηριοτήτων στον αγροτουρισμό.....	32
2.6 Συνεργασία αγροτουριστικών επιχειρήσεων.....	35
3. Χρηματοδοτικά προγράμματα αγροτουρισμού & φορείς ανάπτυξής του.....	36
3.1 Κανονισμός 1257/99 (πρώην 950/97, 2328/91, 797/85).....	36
3.2 Περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα.....	37
3.3 Πρόγραμμα Leader.....	38
3.4 Πρόγραμμα Leader II.....	40
3.5 Πρόγραμμα Leader +.....	41
4. Ανάπτυξη με μέλλον στα Χανιά.....	45
4.1 Χανιά: Τουρισμός υπαίθρου – Αγροτουρισμός.....	46
4.2 Αγροτουριστικά καταλύματα στο Νομό Χανίων.....	48
Α) Η Μηλιά του ήλιου και της πέτρας.....	48
Β) Βάμος, ένα χωριό με ιστορία και πρότυπη αγροτουριστική ανάπτυξη.....	52
Γ) Παραδοσιακός ξενώνας Σαρρή.....	55
4.3 Άλλα καταλύματα στο Νομό Χανίων.....	59
Συμπεράσματα	61
Βιβλιογραφία.....	66

Βιβλιογραφία:

Δρ. Γεώργιος Στ. Έξαρχος – Δρ. Στέφανος Καραγιάννης : Αγροτουρισμός Μοχλός για την Ανάπτυξη της Υπαιθρου

Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης : Αγροτουρισμός Σταθμός στο δρόμο για την Τοπική Ανάπτυξη

Περιοδικό Αγροτουρισμός

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις:

www.oadyk.gr

www.agrotour.gr/gr/agro.html

www.leader-plus.gr/default.html

www.minenv.gr

www.chaniacrete.gr/gr/

www.crete.tournet.gr

www.minagric.gr

www.anthropos.gr

www.agrotour.gr

www.greektourism.gr

www.agrotravel.gr

www.milia.gr

www.in.gr/agro

www.vamossa.gr

